

*Celoeparchiálne slávnosti  
michalovsko-košickej pravoslávnej eparchie  
v katedrálom chráme sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach*



*Oslavy sviatku Krásnobrodскеj ikony Presvätej Bohorodičky  
v chráme Zboru sv. Jána Krstiteľa v Krásnom Brode.  
Chod okolo chrámu s čítaním Evanjelíí*



**Odkaz**  
sv. Cyrila  
a Metoda

Mesačník Pravoslávnej cirkvi  
na Slovensku



**ЗАПОВІТ**  
св. Кирила  
і Мефодія

Roč. LXVIII/2022 ISSN 0139-9012

**08/2022**



*Oslavy chrámového sviatku Všetkých svätých v Berezovci.  
Chod okolo chrámu s čítaním Evanjelií*



*Chirotonia za diakona brata Maroša Hoptu  
v katedrálnom chráme Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Košiciach*



*Oslavy chrámového sviatku Narodenia sv. Jána Krstiteľa  
v Šamudovciach*



*Púť na počesť sviatku Krásnobrodskej ikony Presvätej Bohorodičky  
z Medzylaboriec do Krásneho Brodu*





## Slovo na sviatok proroka Eliáša

### *Drahí bratia a sestry!*

Dňa 20.7./2.8. oslavuje naša Pravoslávna cirkev veľkého proroka Eliáša. Hospodin poslal na našu Zem mnoho prorokov, aby pripravili izraelský národ na príchod Mesiáša. Kto bol vlastne tento svätý muž? Podľa svojho priezviska pochádzal z mestečka Tesby, pri rieke Jordán. Už od detstva žil prísny asketickým životom. Je to typ proroka veľkej náboženskej horlivosti. Svojím životom svedčí o svojej pevnej viere a láske k Bohu a izraelskému národu.

Dôvodom, prečo ho Boh povoláva na prorockú službu, je ten, že izraelský národ začal pomaly zabúdať na svojho Stvoriteľa. Kráľ, ktorého v tých časoch mali, si zobral za ženu pohanku Jezábel. Tá ho presvedčila, aby dal zhotoviť modlu pohanskému bohu Baalovi. Kňazi, ktorí slúžili pravému Bohu, boli na rozkaz kráľa pozabíjaní.

Preto svätý muž prichádza do kráľovského paláca, aby zvestoval panovníkovi, že jeho zem postihne Boží hnev.

Tu sa trošku pristavme a popremýšľajme nad tým, aká silná a neoblomná bola viera nášho svätého Eliáša. Obyčajný dedičan ide upozorniť kráľa, že koná nerozvážne, keď stavia modlu a slúži pohanským bohom. Dokonca mu hrozí prírodnou katastrofou. Prečo on bez váhania koná to, čo je v Božích očiach správne a nebojí sa ani kráľa, a my sa mnoho ráz so strachu jeden pred druhým bojíme zastať sa dobra a spravodlivosti. Takáto horlivosť a dôvera v Boha nech nám je príkladom v každodennom živote.

Prorok predpovedá, že v krajine nebude ani vody ani rosy, ale veľké obdobie sucha. Z toho vyplýva, že budú hynúť ľudia a dobytok. Po oznámení trestu sa kráľ rozgneval a Eliáš na Boží príkaz odchádza k potoku Kerít, kde ho zázračným spôsobom krmili krkavce chlebom a mäsom. Po vyschnutí potoka sa opäť na Boží pokyn presúva. Prichádza do Sarepty, do domu chudobnej vdovy pohanky. Tu sa skrze Eliáša znovu prejavuje Božia sila. Keď prikázal vdove, aby mu pripravila chlieb z poslednej múky a oleja, žena najprv nechcela, pretože myslela na svojho syna, ktorého potrebovala nakŕmiť. Eliáš ju však ubezpečil, že za službu ju Boh odmení. A tak sa aj stalo, múka a olej sa jej stále obnovovali. No stalo sa, že chlapec vdovy ochorel. V ťažkej chorobe prestal dýchať. Vtedy si vdova pomyslela, že pôsobenie svätého muža v jej dome zapríčinilo, že si Boh všimol jej hriechnosť a preto jej berie syna. Preto povedala Eliášovi: „**Čo ja mám s tebou, muž Boží? Prišiel si mi pripomenúť môj hriech a usmrtiť môjho syna?**“ (1Kráľ 17, 18). Boh však tých, čo plnia Jeho sv. vôľu, neopúšťa a cez Eliáša prinavracia život jej syna. Na základe tejto skúsenosti žena uverila Bohu, ktorého vyznáva prorok.

Keď nadišiel čas, Boh poslať Eliáša za Achábom. Ten sa s kráľom dohodol na tom, aby sa všetok národ a pohanskí baaloví proroci stretli na hore Karmel. Vtedy spolu s kráľom Achábom a veľkým zástupom ľudí prišlo na horu Karmel 850 predstaviteľov falošného náboženstva. Národ sa zhromaždil na vrchu, odkiaľ pozorovali, čo sa bude diať.

Eliáš začal hovoriť: „**Dokedy budete kulhať na obe strany? Ak je Pán Bohom, choďte za Ním, ak Baal, nasledujte toho!**“ (1 Kráľ 18, 21).

Eliášova otázka tu vyjadruje jeho zármutok i znepokojenie nad nerozhodnosťou zhromaždeného ľudu. Nechápe, prečo sú ľudia svojím srdcom raz na jednej, raz na druhej strane.

Hneď na to prorok navrhol, aby pohanskí kňazi pripravili dva oltáre, jeden pre Eliášovho Boha a druhý pre svojho Baala a vyprosili od neho aj to, aby si obeť sám Boh zapálil. Ak to ich boh Baal dokáže, pravda bude na ich strane, ak však nie, potom pravda bude u Eliáša a patrí sa Tomu Bohu slúžiť, ktorý si obeť zapáli sám. Všetci súhlasili. Od rána pohania vzývali svojho boha, lenže on mlčal. Na poludnie sa z nich Eliáš smial, aby kričali hlasnejšie, že asi ich Baal nepočuje. A oni pokračovali, trýznili sa, rezali mečmi a kopijami, lenže neexistujúci boh nemôže vykonať žiaden zázrak. Keď nastala hodina pokrmovej obety a národ videl, že sa nič nedeje, prišiel rad aj na Eliáša. Pripravil si kamenný oltár, obeť polial vodou. Keď sa modlil k Bohu, aby Pán svojou mocou zostúpil a prejavil svoju moc, zostúpil z neba blesk a zapálil obeť. Boh naozaj spálil obeť, vodu a aj kamenný oltár. A čo národ? Okamžite padli pred Bohom a činili pokánia za svoje odpadnutie a uznali Boha Stvoriteľa za svojho Pána. Popravili všetkých Baalových prorokov. A ešte toho dňa Boh poslal dážď na vyschnutú zem. Skrze veľkosť a pevnú vieru jedného muža sa Hospodín prejavil celému zhromaždeniu ako Boh, Stvoriteľ neba a zeme.

Pred svojím dočasným koncom tu na Zemi ešte Eliáš pripravuje svojho učňa Elizea. Oba dostali od svojich veriacich rodičov vzácne dedičstvo. Eliáš bol oddelený Boží nazarej, pustovník, samotár. No Elizeus bol jeho protikladom, úplne iný typ, človek, žijúci



medzi ľuďmi a s ľuďmi. Navzájom sa harmonicky dopĺňali.

Udalosť odchodu proroka z nášho sveta bola taká, ako jeho celý život, výnimočná. **„Zrazu, ako tak išli a zhovárali sa, oddelil ich od seba ohnivý voz a ohnivé kone a Eliáš vystúpil vo víchrici na nebo“** (2 Kráľ 2, 11). Podľa výkladu sv. Jána Zlatoústeho symbol ohňa zodpovedal horlivosti ducha Eliáša, ktorého slovo svietilo ako oheň. Voz so záprahom bol symbolom triumfu, vysokého vyznamenania od Boha za statočnú službu.



Na záver sa zamyslíme, drahí bratia a sestry! Aký duchovný odkaz pre dnešný svet zanecháva tento sv. Boží muž. Aj keď doba, v ktorej pôsobil prorok Eliáš, sa nám môže zdať nezlučiteľná s našou, v jednej podstatnej oblasti sa jej dosť podobá. Tak ako vtedy Eliáš, aj my dnes sme svedkami odklonu ľudstva od pravého Boha. A tak ako on mal poslanie od Boha, aj nám ostáva neľahká úloha, ktorú náš Spasiteľ Isus Christos ako Bohočlovek zanecháva ako svojim nasledovníkom. **„Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je v nebesiach“** (Mt 5, 16). Pretože, každý z nás svojím životom svedčí o Bohu.

**Jerej Viktor Čabiňak**

## POCHVALA

Všemožne sa snaž u ľudí nehľadať pochvalu, či vysokú mienku. Čo je u ľudí vysoké, je pred Bohom ohavnosť. V očiach ľudí buď hlupáčikom, aby si bol múdry pred Bohom.

Mnohokrát nás dojme vďačnosť iných veriacich. Aj toto je jedna zo sietí nepriateľa. Pochvaly si vôbec nevšímaj, buď k ním ľahostajný. Ak pochvalu prijmeš, potom sa budeš snažiť nenápadne ľuďom páčiť aj druhý raz, vtedy sa z teba nenápadne môže stať farizej. Všetci umelci žijú z pochvaly. To isté sa stáva aj mnohým duchovným. Všetko sa to ale končí nepriateľstvom a nenávisťou. Učí to Evanjelium.

Nikto z nás ju (pochvalu) nevieme zvládať. Všetci sme priveľmi pokazení. **(Igumen Nikon Vorobjov)**





## 8. nedeľa po Päťdesiatnici (Mt 14, 14-22)

Isus sa sám často nazýva chlebom: „**Ja som chlieb života: kto prichádza ku mne, nebude nikdy hladovať**“ (Jn 6, 35). A zázrak nasýtenia zástupu päť tisíc ľudí akoby mal toto tvrdenie ilustrovať. Ten zástup prišiel za Isusom, pretože hľadal Božie Kráľovstvo a zabudol pritom na vlastný hlad. Ale nebeský Otec vie, že ľudia potrebujú jesť a rozmnožuje v Isusových rukách päť bochníkov chleba a dve ryby tak, že sa nasýti päť tisíc mužov so svojimi ženami i deťmi a ešte nazbiera dvanásť košov odrobín. Ak čítame príbeh ďalej, všimneme si, že akonáhle sa srdcia tých ľudí zamerali na pôžitok z telesného nasýtenia a rozhodli sa urobiť Isusa kráľom, aby im doprial každý deň takúto hostinu, On od nich odchádza.

Zázračné nasýtenie tela je len pre hľadačov Božieho Kráľovstva a jeho spravodlivosti, ktorí tejto svojej túžbe a snahe podriadili potreby svojho tela. Isus nepodceňuje tieto potreby, nepodceňuje bolesť hladu, ale prišiel pre vyšší cieľ, dosiahnutím ktorého bude vyriešený i problém hladu. Prišiel zhromaždiť všetkých ľudí ako zrnka kláskov z kopcov celého sveta v



jediný chlieb a to chlieb Boží. Preto sa obetoval, preto sa vždy znovu a znovu stotožňuje s lámaným chlebom na tisícich oltároch, aby vzplanul v srdciach tých, ktorí z nehoedia, a viedol ich k jednote jedného chleba. Táto jednota bude najvyšším blahom a najvyšším nasýtením pre každú

ľudskú bytosť. K nej sme povolani svojím stvorením. Znie to ako utópia pre slaboduchých a bola by to utópia, keby Boží Syn – nebeský Chlieb – nezostúpil medzi nás, nevyriekol svoje nesmrtné slová a nelámal sa za naše hriechy. Nechajme pôsobiť Jeho Telo a Krv v nás a vždy, ak sa cítíme bezmocní voči vlastnej neláske a sebecktu, pokorme sa pred Bohom a prijmime tajomný pokrm a nápoj svätého Prijímania.

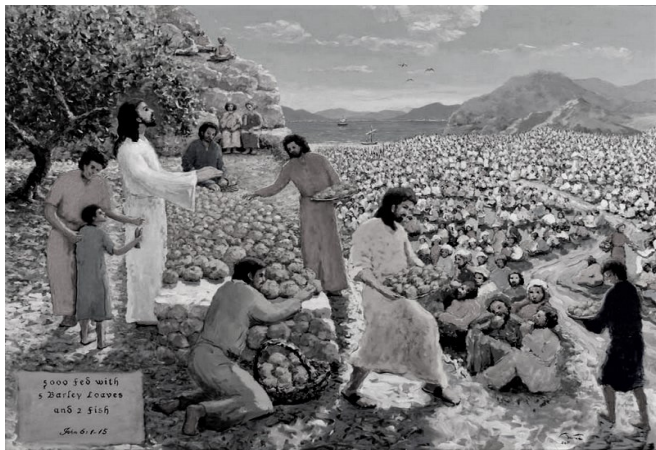
**Jerej Jaroslav Guba**

## Rozmnoženie chlebov ako predobraz Eucharistie

V dnešnom svätom Evanjeliu Isus Christos nasýtil päťtisíc mužov, okrem žien a detí. Môžeme kľudne povedať, že ich iste bolo viac ako 10 tisíc, ba by sme mohli predpokladať takmer s istotou, že ich muselo byť ešte viac, pretože z našej skúsenosti vieme, že keď niekedy vystúpi dobrý kazateľ, tak za ním príde rozhodne viac žien ako mužov. A ženy, ktoré majú malé deti, tieto nenechávajú doma samé, ale ak niekde idú, tak si ich zoberú so sebou. Bol to rozhodne obrovský zástup ľudí, ktorí sa vybrali za Isusom Christom, za zázračným Učiteľom a Uzdravovateľom okolo Genezaretského jazera na druhý breh, keď zistili, že „Rabbi“ sa loďkou vybral na opustené miesto po tragickej smrti Jána Krstiteľa, ktorého dal na žiadosť Herodiadinej dcéry sťať kráľ Galiley a Perey Herodes Antipas, jeden zo synov Herodesa Veľkého.

Isus Christos sa rozhodol odísť na osamelé miesto, lebo si uvedomil, že Ján už splnil svoje poslanie a Jeho (Christovo) veľké poslanie (to, prečo prišiel na tento svet - Jeho vykupiteľská smrť na kríži za hriechy sveta) sa tiež výrazne priblížilo. Chce sa v tichu, ako to často robieval, porozprávať so svojim Otcom. Keď zástup videl odchádzať lodičku s Isusom, pochopil, kam má Christos namierené. Môžeme si predstaviť spontánne konanie zástupu. Vedia, kde ide ich Prorok a oni Ho chcú vidieť, nechcú sa Ho vzdať, veď mnohí prišli kvôli Nemu zďaleka. Keď Isus vidí tento zástup, Jeho láska nepozná hraníc. A zástup vidí, s akou láskou Isus vracia ich chorým zdravie. Ale čas uchodí, deň sa míňa, ani nebadajú ako prišlo poludnie, ba ako sa postupne zvečerieva. No nikto zo zástupu neodchádza. Nič okrem Isusa Christa nevnímajú. Cítia v sebe, že len pri Christovi, pri Jeho božských slovách a uzdravujúcich rukách sa môžu cítiť isto a bezpečne, nevnímajú ani čas, ani hlad. Apoštoli, ktorí reálne vnímajú situáciu, pristúpia k Isusovi a povedia: **„Rozpusť zástupy, nech sa rozídu do dedín kúpiť si jedlo“** (Mt 14,15). Veď sú tam aj malé deti a tie už iste zjedli to málo jedla, čo si ľudia zobrali so sebou. O chvíľu budú všetci strašne hladní! Zaiste ich ani nenapadlo, že sa aj iným spôsobom môže vyriešiť tento problém. Prekvapí ich však Isusova odpoveď: **„(Veď) nemusia nikam chodiť; vy im dajte jesť!“** (Mt 14, 16). Apoštoli sa len pozreli na seba a na obrovský zástup a prekvapene povedali: **„(Veď my tu) nemáme nič, iba päť chlebov a dve ryby“** (Mt 14, 17). Čo je to pre taký veľký zástup? A apoštoli i zástup sú svedkami zvláštneho správania Christa. Najprv prikáže priniesť tých päť chlebov a dve ryby, potom rozkáže usadiť zástup na trávu. A berie do rúk tento skromný pokrm, láme chleby a ony sa mu v rukách množia. Podáva apoštolom a tí rozdávať zástupu. Čím ďalej rozdávať, tým viac ľudí sa nasycuje, ba vzniká pritom odpad v podobe odrobiniek, ktoré Isus nakoniec prikazuje pozbierať a naplnia nimi dokonca dvanásť košov. Veď tých pôvodných päť chlebov bolo sotva poznať na dne jediného koša! Päť chlebov, a obrovský zástup, kde len mužov je päťtisíc a dvanásť plných košov odrobiniek. Matúš a Marek zaznamenali ešte jedno takéto rozmnoženie chlebov. Keď prelistujeme Evanjeliá, nájdeme celkom šesť správ o rozmnožení chlebov, z ktorých cítiť úžas nad týmto počínaním Isusa Christa. V prvej chvíli sa aj nás pri tom zmocňujú rozpaky. Zdá sa nám veľmi ťažké prijať realnosť tejto udalosti. Možno by sme chceli povedať, že to bol len predobraz niečoho, len akási symbolika, keby to bol Christos len rozprával ako nejaké pod-

benstvo, ale tu sú očití svedkovia, čo to všetko videli a prežili! Keby tam boli len apoštoli, mohli by sme sa domnievať, že ide o legendu alebo výmysel apoštolov, ktorým možno chceli zväčšiť osobnosť Christa. Ale bolo tam niekoľko tisíc ľudí, ktorí to zažili! Spomedzi všetkých zázrakov, ktoré konal Christos, je najťažšie vysvetliť rozmnoženie chle-



bov. Keď uzdravoval chorých, keď vyhánal diabla, keď kriesil mŕtvych, aj to bolo síce čosi, čo vzbudzovalo rešpekt, ale to môžeme považovať za možné, za predstaviteľné, za uskutočniteľné. Veď aj viacerí svätci uzdravovali ľudí! V prípade rozmnoženia chleba je to však čosi iné. Chlieb a ryba sú predsa veci hmotné, ktoré ľudia reálne poznajú, dajú sa nahmatáť, nie je to vidina či zdanie. Rybu či chlieb v rukách vieme všetci rozlomiť, ale rozmnožiť - to je už nemožné. Nedá sa hovoriť ani o skupinovej halucinácii, lebo okolo Christa bolo možno aj 20 tisíc ľudí, ktorí sa plne nasýtili a ostalo ešte dvanásť košov odrobiniek, ktoré všetci videli, ba pomáhali pri ich zbieraní, mali ich v rukách, ohmatali si ich. Oči môžu podľahnúť halucinácii, no hmatajúce ruky nie! Zástup je nasýtený a nemôže tu ísť o mystifikáciu, pretože sú reálne nasýtení všetci, a to aj malé nevinné deti, ktoré sa vedia nasýtiť len z toho, čo aj naozaj reálne zjedia!

Reálny zázrak rozmnoženia chlebov z dnešného Evanjelia má nás všetkých posilniť vo viere v Boha, utvrdiť v láske k Bohu, aby sme svoj život prežili správne. Áno, Eucharistia – Chlieb života, je to tajomstvo Božej lásky. Christos nám zanechal sám seba v kúsku chleba. Skôr ako toto povedal pri Tajomnej večeri na Zelený štvrtok pri rozlúčke s apoštolmi, pripravil ich na túto udalosť práve aj dnešným rozmnožením chlebov na púšti. Veď už skoro dvetisíc rokov sa práve takto rozmnožuje Chlieb života vo svätej Pravoslávnej cirkvi. **„Toto robte na moju pamiatku“** (Lk 22,19), povedal Christos počas večere apoštolom. Vždy, keď kňaz vypovie tieto slová premenenia nad chlebom, vieme, že vlastnosti chleba, jeho farba, chuť, veľkosť, vôňa zostávajú nezmenené, ale pôsobením Ducha Svätého pri epikleze sa mení podstata Baránka. Veríme, že ten kúsok chleba je celý Isus Christos, je to Jeho skutočné Telo. Toto tajomstvo je aspoň tak veľké ako zázrak rozmnoženia chlebov na púšti. A toto sa deje všade, kde sa koná Eucharistia. Nielen na jednom mieste, ale na celom svete naraz. A nie len raz (ako sa rozmnožil reálny chlieb na púšti), ale vždy, keď sa plní to, čo prikázal Christos konať na Jeho pamiatku po všetky dni až do skončenia sveta! Všetci pri svätej Liturgii sú svedkami tohto zázraku. Všetkým, ktorí prístupujú k oltáru s vierou a dobrou vôľou v čistote srdca, podáva sa Telo spolu s Krvou Christa. Pýtame sa prečo? No pretože Syn Boží, druhá božská Osoba, reálny Boh povedal: **„Kto je moje telo a pije moju krv, zostáva vo mne a ja v ňom“** (Jn 6, 56). A tiež iné slová: **„Kto je moje telo a pije moju krv, má večný život**



**a ja ho vzkriesim v posledný deň“** (Jn 6, 54). A ten, kto ostáva v reálnom nesmrteľnom Bohu a samotný Boh je reálne prítomný v jeho ľudskej osobe, ten predsa nemôže zomrieť, pretože Boh je nesmrteľný! A tak táto nesmrteľnosť prechádza z Boha aj na prijímajúceho človeka! Pretože: **„Ako mňa poslal živý Otec a ja žijem z Otca, aj ten, čo mňa je, bude žiť zo mňa“** (Jn 6, 57). A toto je ten pravý zázračný nebeský chlieb – Chlieb z neba a nie manna, ktorú jedli otcovia Židov na púšti a predsa pomreli! My, pravoslávni kresťania sme od Christa, Božieho Syna, dostali tento chlieb večného života! Nepohrdajme ním, ale sýtme sa ním pravidelne, aby sme nezomreli naveky. Pretože len pravidelné prijímanie tohto Chleba a Krvi Christa nám zaručuje nesmrteľnosť!

-SHB-

### 9. nedeľa po Päťdesiatnici (Mt 14, 22-34)

*Drahí bratia a sestry!*

Život človeka podobá sa rozbúrenému moru, po ktorom pláva naše pominuté telo, stretávajúc na ceste mnohé nástrahy a nebezpečenstvá. V takých chvíľach vkráda sa nám do srdca strach, ale ak pamätáme na slová Spasiteľa o tom, že **„ani vlas z našej hlavy sa vám nestratí“** (Lk 21, 18), pamätáme i na Jeho lásku k nám, lebo miluje nás ľudí a nie vlasy, na ktorých ani nezáleží. Pamätajúc na Božiu lásku, vieme, že ak strádame, nie je to preto, že by nás Boh opustil. On nás nechce len tak zbaviť našich bied, no chce, aby sme si tieto nevšímali, lebo iba takto sa ich skutočne zbavíme.

Evanjeliový príbeh 9. nedele po Päťdesiatnici nám odкрýva veľkú pravdu o tom, že Isus Christos je Syn Boží, všemocný Vladyka, ktorého počujúvajú more a vietor, ale aj pravdu o tom, že Isus je vždy blízko nás a za každých okolností náš Pomocník.

Počujme, čo o tejto udalosti, o búrke na mori, hovorí sväté Evanjelium. **„Nato hneď (ako Isus Christos nasýtil niekoľko tisíc ľudí piatimi chlebami a dvoma rybami) prikázal učeníkom nastúpiť na loď a ísť pred Ním na druhú stranu, kým nerozpustí zástupy. Keď rozpustil zástupy, vystúpil na vrch do samoty modliť sa. Keď sa zvečeriło, bol tam**



sám. **Loď bola vzdialená od brehu už mnoho stadií a zmietali ňou vlny, pretože vietor fúkal proti nim. Počas štvrtej nočnej stráže (od tretej do šiestej rannej hodiny) prišiel k nim Isus, kráčajúc po mori. Keď Ho učeníci videli kráčať po mori, prestrašení hovorili: To je príznak! A od strachu kričali. Ale Isus sa im hneď ozval: Vzmúžte sa! Ja som to! Nebojte sa! Peter Mu odpovedal: Pane, ak si to Ty, rozkáž mi, aby som prišiel k Tebe po vode! On povedal: Pod! Peter vystúpil z lode, kráčal po vode a šiel k Isusovi. Ale keď videl, že vietor je silný, zľakol sa, začal sa topiť a kričal: Pane, zachráň ma! Isus hneď vystrel ruku, chytil ho a povedal mu: Maloverný, prečo si pochyboval? Len čo vstúpili na loď, vietor utíchol. Tí, čo boli na lodi, klaňali sa Mu a hovorili: Naozaj si Boží Syn. Keď sa preplavili na druhý breh, zakotvili pri Genezarete“ (Mt 14, 14-34).**

Kráľ Dávid vo svojom 103. žalme ospevuje more ako „**velké a širošie**“ (v. 25). More, to je náš svet. Ľudstvo na tomto mori pláva už stáročia, tisícročia. Na mori nikto z nás nemá stály príbytok, nemá majetok, ktorý by bol jeho navždy. Naša batožina, to sú dobré skutky a naše hriechy, ktoré idú s nami do večnosti, na druhý breh. Na mori nie sú žiadne cesty, každý kto na ňom pláva, sám ide po svojej trase. Na orientáciu nám slúži kompas, ktorý máme nad hlavou. Zdvihni hlavu, pozri na nebo, uvidíš Boha a vieš kam plávať. Netreba však byť ako prorok Jonáš, ktorý aj keď vedel, kam treba ísť, vybral sa opačným smerom. Ísť opačným smerom znamená nechať sa zhltnúť morskou obludou. A vtedy iba pokánie a Božie milosrdenstvo vráti nás na miesto, z ktorého môžeme pokračovať v našej ceste k Nemu.

Drahí bratia a sestry, život každého z nás podlieha neustálym premenám. Málokedy sa nachádza v pokojnom, rovnovážnom stave. Bývajú obdobia, keď zažívame pokoj, radosť, môže sa nám zdať, že sme úspešní, dokonca bohatí, že nám svet leží pri nohách. Neprejde veľa času a všetko sa začína meniť, nastáva zvrät. Včerajšie bohatstvo sa roztratí, zdravie sa podlomí a mladosť sa nebadane premení na minulosť. **Dobre je človeku, ak sám nájde v sebe silu a trpezlivosť znášať tieto životné ťažkosti.** Avšak častejšie sa stáva, že človek sa obáva zajtrajšieho dňa, každodenné starosti a trápenia zaplavujú vysokými vlnami jeho životnú loďku, nenachádza už sily pre napredovanie. A vtedy, ak sa nám zdá, že všetko je proti nám, bude dobre, ak zaostříme náš duchovný zrak a cez hmlu nešťastia, životných rán a tragédií uvidíme nášho Spasiteľa kráčajúceho k nám po vlnách, v ktorých sa utápame. Spasiteľa, ktorý je vždy blízko nás a v ktorúkoľvek hodinu, pozyva nás nebojácne prísť k Nemu, podávajúc nám Jeho všemohúcu ruku pomoci.

**Jerej Ján Toman**

### **O TRPEZLIVOSTI**

Bez trpezlivosti a statočnosti nikto nemôže vykonať ani jednu cnosť. **(Sv. abba Dorothej a Ján Lestvičník)**

Veľmi mnohí z ľudí chcú byť uznaní za hodných Kráľovstva – bez námahy, bez podvihov, bez preliatia potu, no to nie je možné. **(Sv. Makarij Velký)**

Všetky urážky znášaj najprv mlčaním, potom karhaj seba, potom modlitbou za tých, ktorí urážajú. **(Schigumen Savva Pskovo-Pečerskij)**



## **Slovo na sviatok Preobrazenia Christovho**

Dnes, bratia a sestry, nastala ohromná a divná udalosť. Dnes po prvýkrát v histórii sveta zasvietili dve slnka – jedno stvorené – druhé nestvorené; jedno z neba – jedno zo Zeme; jedno, ktoré vydáva svetlo fyzické – druhé, ktoré žiarilo nestvoreným svetlom; jedno, ktorého žiaru možno vidieť všetkým ľuďom fyzickými očami (okrem slepých) – druhé, ktorého svetlo možno vidieť len duchovnými očami, očami duše, ktoré ale môže mať každý, aj fyzicky slepý človek; jedno, ktorého svetlo ustúpilo, keď to druhé zažiarilo pred učeníkmi v sláve svojho Božstva!

A kto môže vidieť toto svetlo – všetci, ktorí túžia preobraziť svoj život vo svetle Christových evanjeliových prikázaní – lebo to je cieľom nášho celoživotného snaženia – preobraziť svoj život, starého človeka premeniť na nového, cnostného a svätého.

Preobrazenie Christa na vrchole hory Tábor bolo nedlho pred Jeho utrpením, aby sme boli presní – štyridsať dní pred utrpením a ukrižovaním. Účelom Preobrazenia bolo posilnenie učeníkov vo viere, že on je Syn Boží a aby o tom nepochybovali v čase, keď uvidia Christovo utrpenie – čo spievame v mnohých piesňach sviatku (pozri napríklad kondak sviatku).

Sviatok Preobrazenia, bratia a sestry, má viacero súvisov s inými sviatkami. Najmä s Krstom Isusa Christa na Jordáne, ďalej s Jeho dobrovoľným utrpením a smrťou, ale aj so sviatkom Päťdesiatnice. V oboch spomínaných sviatkoch (Krst a Preobrazenie) hovoríme o Bohopoznaní. V oboch udalostiach nastalo zjavenie Svätej Trojice – pri Krste bol však prítomný len Christov Predchodca Ján (jediný videl Teofániu, preto sa na ikone nezobrazujú iní ľudia) – teraz, pri Preobrazení, prítomní sú už traja Christovi učeníci: Peter, Ján a Jakub. Prečo? Aby učeníci pochopili udalosti utrpenia a smrti Spasiteľa Christa a boli posmelení. Aby dokázali prijať pravé poznanie a to aj za pomoci získania Svätého Ducha v deň Päťdesiatnice.

**Učeníci videli nestvorené svetlo, túto slávu Christovho Božstva zjavenú cez Jeho ľudskú prirodzenosť. Ich fyzický zrak možno utrpel, museli si zakrývať oči, no ich duchovný zrak bol týmto svetlom osvietený a oni sa stali hodnými prijať „jakože možachu“ (ako len mohli) slávu Christovho Božstva, slávu Božieho Syna.** Takto vyzbrojený apoštol Jakub prijal svoju mučenícku smrť vo veľkej radosi ako prvý z 12. apoštolov, takto vyzbrojený apoštol Peter, hoci prišli aj pokušenia a pád, smelo vstal a učinil skutočné pokánie a stal sa stĺpom a „per-



voverchovným“ apoštolom, no a takto vyzbrojený apoštol Ján si tak zamiloval Spasiteľa Christa, že ako prvý a jediný zo všetkých apoštolov vyslovil tú naozaj nádhernú a jedinú skutočnú pravdu o Bohu – Boh je Láska.

Bratia a sestry, netreba o Bohu veľa mudrovať, veľa hovoriť, veľa písať či filozofovať, naozaj nám všetkým stačí vedieť jediné, že Boh je Láska. A túto Lásku prijať do svojho srdca, žiť touto Laskou, dýchať, myslieť i konať. Nechať ňou preniknúť všetko naše ja – od myšlienok cez slová po skutky. A toto bude naše naozaj veľké preobrazenie.

*Christos posredi nas!*

*Protodiakon Ján Husár*

## STÝKAŤ SA SO “ZLÝMI” ĽUĎMI?

Nebrataj sa s hnevlivým a s prchkým človekom sa nestýkaj, aby si neprivykol na jeho chodníky a na svoju dušu nenavliekol slučku (**Pr 22, 24-25**).

Je potrebné byť odvážnym nie len vo vzťahu k ľuďom, ktorí sú proti nám, ale aj vo vzťahu k tým, ktorí navonok sú s nami. Sú aj milí nepriatelia, ktorí útočia nie ostrým meča, ale mäkkými sieťami. Sú ľudia, ktorí vás silou priazne a priateľstva zavlečú do nečestných a nemravných skutkov, a myšlienka o priazni a priateľstve môže oslabiť silu konfrontácie so zlozvukmi. (**Sv. Filaret Moskovský**)

Pre zabezpečenie bezpečia, slobody, veselosti a šťastia je veľmi užitočné vyhýbať sa spoločnosti zlých ľudí. Taká je už choroba ľudí, že ak dobrý človek vstúpi do spoločnosti zlých, sám sa zlým stane, okrem toho, tí sa len veľmi zriedka stávajú dobrými. (**Sv. Ján Zlatoústý**)

Nie je nič ľahšie, ako sa naučiť niečo zlé. Stáva sa nám, že nevieme nasledovať hocije cnosti, no veľmi ľahko si osvojujeme jeho nedostatky. (**Bl. Hieroným Stridonský**)



## 10. nedeľa po Päťdesiatnici – o viere, modlitbe a pôste (Mt 17, 14-23)

Viera, modlitba a pôst – to sú tri piliere duchovného života. O nich je táto nedeľa. Ak chýba jeden z nich, nie je to duchovný život. Pôst bez viery je len hladovkou či hladovaním, ktoré neprinesie žiaden prospech pre dušu človeka; modlitba bez viery je absurdum alebo mágia či divadlo.

**Viera** – bez viery nie je možné sa páčiť Bohu. Vierou sa odlišuje človek od zvierata. Nie rozumom – i zvieratá majú rozum. Na úrovni rozumu sa od zvierat odlišujeme len kvantitatívne – čiže máme toho rozumu o trochu viac než napríklad opica. Na rozdiel od zvierat má ale človek nesmrteľnú dušu. Človek má svedomie, potom schopnosť hľadať a zvoliť dobro a zavrhnúť zlo a v neposlednom rade má človek vieru, teda schopnosť poznávať svojho Stvoriteľa, milovať Ho a slúžiť Mu. Tvrdenie, že viera je dar, ktorý niekto dostane a niekto nie, je mylné, pretože je to v podstate obvinenie Boha, že nie každý človek môže v Neho uveriť. Spisovateľ F. M. Dostojevskij raz povedal, že ak niet Boha, všetko je dovolené. A je to presne tak! Pretože ak človek nemá vieru v Boha, zlo nemá hraníc. A zlo môže zmeniť svet na peklo. Nemusíme chodiť ďaleko, aby sme sa o tomto fakte presvedčili. Vojná našich pravoslávnych bratov na Ukrajine trvá už príliš dlho a ľudia si na to pomaly „zvykli“, žiaľ, zvykajú si prijať zlo ako niečo normálne...

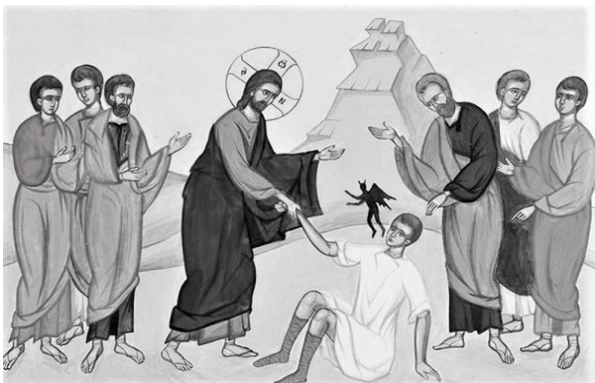
**Viera žije modlitbou.** Je to prejav viery. Viera bez prejavu je mŕtva. O modlitbe sa hovorí, že to je dýchanie duše. Podobne ako telo bez dychu je mŕtve alebo v hlbokom bezvedomí a blízko smrti, tak i duša bez modlitby je polomŕtva. Ak sa nám skrze vieru Stvoriteľ dáva poznať, tak modlitba je odpoveďou na toto poznanie.

**Pôst** – v týchto súvislostiach je nutné pôst chápať v širšom slova zmysle, nielen ako obmedzenie potravy. Pôst v najširšom význame toho slova znamená zdržať sa zlého, nečiniť, čo Boh zakazuje, obmedziť sám seba, ohraničiť svoje konanie podľa Božích prikázaní. Spolu s modlitbou dáva pôst viere život. Je to vtelenie viery do života – do našich skutkov. Pôst teda činí náš život Bohu príjemným, spojuje našu pozemskú existenciu s Bohom.

Keď sa apoštoli rozpačito pýtali Isusa, prečo nemohli vyhnať toho démona oni sami, počuli stručnú odpoveď: „**Pre vašu malú vieru**“ (v. 20). Ako je to možné? Vieme, že útočiť proti démonom bez viery v Christa je besom pre smiech. Ale apoštoli iste mali vieru. Lenže tej ich viere niečo chýbalo k tomu, aby mala takú silu, ktorá by donútila démona utekať preč. Isus Christos vysvetľuje, čo chýbalo viere Jeho učeníkom k tomu, aby ich viera mala

silu, ktorej sa diabol bojí. Modlitba a pôst. Viera bez nich nemá žiadnu silu. Je to len teória. Nie je to spojenie s Bohom.

Ale ani to ešte nie je uspokojivá odpoveď. Apoštoli sa určite modlili. Tým si môžeme byť istí; rovnako ako tým, že sa postili. Asi tá ich modlitba a pôst neboli také, aké mal na mysli náš Pán. Položme si otázku, aké sú vlastne korene modlitby a pôstu?



Ak chceme ísť skutočne do hĺbky a chceme sa dopátrať k významu a dosahu Isusových slov o modlitbe a pôste, nemôžeme sa vyhnúť téme hesychasmu – duchovnej praxi, ktorá je jadrom kresťanskej spirituality.

V hesychasme je pôst spojený s vnútorným duchovným zápasom proti myšlienkam. Je to zrieknutie sa predstáv a myšlienok v dobe modlitby a boj s nečistými myšlienkami. Je to nepretržitá kontrola nad stavom a obsahom mysle. Tato neviditeľná vnútorná vojna je nepredstaviteľne ťažká. Pôst (vnútorná askéza) a modlitba sú vlastne spojené do jedného. Veľký duchovný učiteľ našej doby atósky stavec Efrém z Filotheu povedal, že čistá myseľ predstavuje pre démonov strašnú moc, ktorej nerozumejú, je pre nich nedotknuteľná a spaľuje ich duchovným ohňom. Čistá myseľ vidí diabla až do jeho kuchyne, ale sama je zrakom diavla nepreniknuteľne uzavretá a neprehliadnuteľná.

Akéhosi starca sa pýtali jeho učeníci: „Prečo pred tebou démoni utekajú?“ On im odvetil: „Nikdy si nedovoľujem prijať nečistú myšlienku.“

**Myseľ udržovaná v čistote, myseľ, do ktorej nie je vypustená žiadna poškvŕňujúca myšlienka, má duchovnú silu, ktorá je pre nás nepredstaviteľná.** Tam na konci všetkého, kde kresťan vstupuje do žiare všetkých vecí, kde nie je nič než Boh, je spojený každý s duchovnými silami. Nimi bol na počiatku stvorený tento svet, to sú Božie energie lásky.

Sv. Theofan Zatvornik píše, že okolitý vzduch okolo nás je priamo nabitý démonmi, nespočítateľné množstvo z nich je okolo nás. Lenže nemôžu nič urobiť proti tomu, kto má okolo seba hradbu modlitby a pôstu. Pod pôstom chápe všestrannú zdržanlivosť, pod modlitbou – všestranné spoločenstvo s Bohom. Pôstnika a modlitebníka besy cítia v diaľke a utekajú od neho, kam sa dá. Chop sa modlitby a pôstu a nepriateľ odíde, ale niekde v diaľke bude číhať a čakať na svoju príležitosť k návratu; a skutočne sa vráti, ak sa prestaneš modliť a postiť.

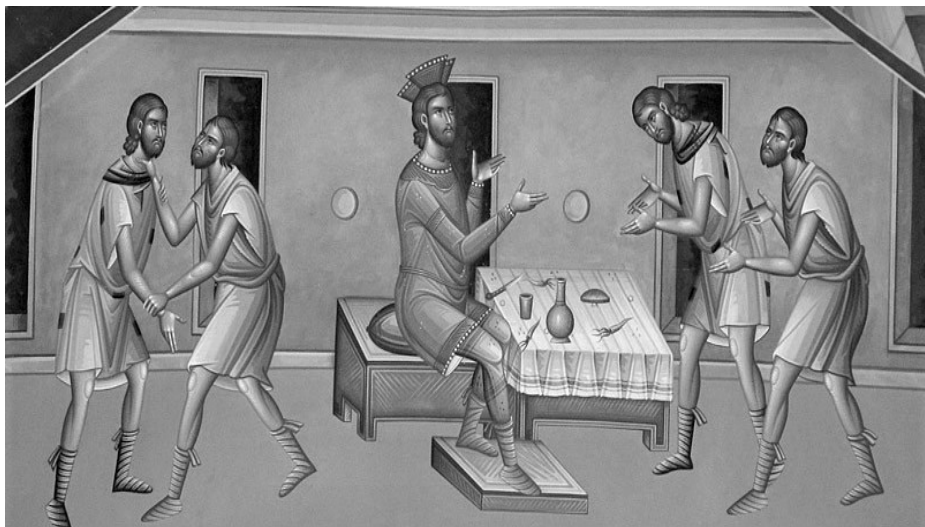
No treba zdôrazniť, že nie všetci démoni majú rovnakú silu. Stavec Josef Hesychasta vysvetľuje, že na začiatočníka pošle diabol démona začiatočníka, na skúseného príde vyskolený démon. Apoštoli sa v dnešnom evanjeliovom čítaní zrejme po prvýkrát stretli s démonom „špecialistom“. A tak po jednotlivých krokoch získavali duchovnú skúsenosť

Slová apoštola platia: „**Napodobňujte ma, ako ja napodobňujem Christa**“ (1 Kor 11, 1). Mních Mojžiš z Atosu píše: „Vyhľadávajme veci, ktoré nám pomáhajú.“ Pátrajme po všetkom, čo nám pomáha v duchovnom živote, čo nás inšpiruje k modlitbe a dáva silu k pôstu, čo nás duchovne oddeľuje od tohoto sveta. Kedykoľvek pocítíme v srdci jemnosť, teplo a túžbu po modlitbe, je to dotyk zhora. Nesmieme takúto príležitosť nikdy premárniť! Amiň.

**Protodiakon Ján Tomáš**

### **Slovo na 11. nedeľu po Päťdesiatnici - Podobenstvo o nemilosrdnom sluhovi (Mt 18, 23-35)**

V Isusovej blahozvesti hrá myšlienka odpustenia veľmi dôležitú úlohu. On nám priniesol posolstvo o Božej ochote odpustiť nám hriechy. S týmto posolstvom spojil výzvu, aby sme aj my odpúšťali druhým. Posolstvo o Božom odpustení radi prijímame a neraz ho aj zneužívame. Výzva, aby sme aj my odpúšťali druhým, sa nám však zdá ako mimoriadne ťažká. Podobenstvo o nemilosrdnom sluhovi sa týka práve tejto veci. Príbeh v tomto podobenstve je celkom jednoduchý. Sluha bol dlžen kráľovi veľmi veľké, nepredstaviteľne veľké peniaze. Pán ho chcel predať do otroctva, ale sluha ho úpenlivo prosil o odklad. Pán sa zľutoval a urobil viac, ako žiadal sluha: celkom mu odpustil celý dlh - nemusel nič kráľovi vracať! Sluha mal kolegu - spolusluhu, ktorý mu bol dlžen menšiu sumu peňazí. Keď sluhu, ktorému kráľ odpustil celý dlh, jeho spolusluha požiadal o strpenie, nebol mu ochotný ani len ten odklad poskytnúť a dal ho uväzniť. Keď sa pán dozvedel o nemilosrdnom čine sluhu, vzal späť svoje odpustenie, neposkytol ani odklad, ale hneď pristúpil k tvrdým sankciám.





V tomto podobenstve vyjadril Isus Christos závažné myšlienky o odpustení, ktoré si nám treba uvedomiť. Ten pán, ktorému bol sluha dlžný veľké peniaze, zobrazuje nášho Boha. Sluhovia - to sme my, ľudia. Voči Pánu Bohu sme veľkými dlžníkmi a vinníkmi. Zveril nám veľké hodnoty (talenty), aby sme s nimi pracovali a zveľaďovali ich a hlavne aby sme pomocou nich šíрили lásku, svetlo, pokoj, spravodlivosť, pomoc bližným, teda aby sme pomocou nich boli nástrojmi Jeho, Božej lásky v tomto svete. Ako často my tieto zverené hodnoty využívame sebecky iba pre seba! Ako často ich nechávame ležať nečinne, hoci okolo nás je mnoho príležitostí na dobré skutky! A takto sa vtedy podobáme tomu sluhovi z iného podobenstva, ktorý zverený talent zakopal a nechal nečinne ležať. V tom spočíva naša „dlžoba“. Tak ako sa modlíme v Isusovej modlitbe Otče náš: **„A odpusť nám naše viny“**, má aj tento význam: **„A odpusť nám naše dlhy, ako i my odpúšťame svojim dlžníkom“**. Keď nás náš Pán volá na účtovanie (či už cez výčitky svedomia alebo pri sv. Tajine pokánia) z terajšieho života, alebo keď myslíme na konečné zúčtovanie na Poslednom súde, vychádza to pre nás veľmi nepriaznivo. Vo chvíľach jasného poznania si uvedomujeme, že všetky tieto dlhy a prestúpenia nás odlučujú, odcudzujú od Boha a je strašné, že za všetky naše dlhy musí prísť Boží trest. Vtedy sme ako ten sluha, ktorý padá k nohám svojho pána a prosí o odklad. Túžime po odpustení a prosíme o odpustenie. Isus Christos prišiel na svet s úžasným poslanstvom, že tejto našej túžbe a prosbe Boh môže vyhovieť, splatil aj náš dlh na dreve kríža na Golgote. Veľkosť Jeho obete poukazuje na to, aká strašne veľká je naša vina, ako aj na to, že sami by sme si zo svojich hriechov nikdy nepomohli. To Božie odpustenie ale musíme správne pochopiť. Odpustením nám Pán Boh nechce povedať, že prížmúri oko a že my môžeme ostať pri doterajšom spôsobe života. Toto by bola veľká urážka Pána Boha.

**Božie odpustenie je len dôsledok nesmiernej Božej lásky k svojmu stvoreniu**, ktoré stvoril na svoj obraz a podobu. Boh nemá radosť zo záhuby nás, hriechnych ľudí, naopak, On nás chce pozdvihnúť z hriechnych trosiek nášho života a preto aj s láskou dvíha tých, ktorí padli - preto nám odpúšťa. Boh s veľkou láskou svojím odpustením nám otvára novú budúcnosť. V takomto zmysle máme chápať aj to druhé odpustenie, o ktorom hovorí podobenstvo: naše



odpustenie druhým ľuďom. My sa rozličným spôsobom previňujeme voči druhým ľuďom a druhí ľudia sa previňujú voči nám. Niekedy spôsobí človek človeku bolesť úmyselne, niekedy nechtiac. Niekedy ide o menšie prestúpenie, inokedy o veľmi veľkú krivdu. Takýmito činmi a slovami sa narúšajú vzťahy, rozbíja sa pekné spolužitie medzi ľuďmi a otvára sa priepasť medzi človekom a človekom. Častou reakciou na krivdu, alebo aj domnelú krivdu, je túžba po pomste alebo úplné prerušenie a odmietnutie spoločenstva, ľudia sa navzájom prestanú rozprávať. Do tejto situácie narušeného spoločenstva zaznieva Isusova požiadavka, aby sme si navzájom vždy odpúšťali. Zmyslom takéhoto odpustenia je niečo podobné ako to, o čo ide pri odpustení zo strany Boha, nie je to izolovaná vec. Vzájomné odpustenie potrebujeme, aby sme nemuseli donekonečna žiť v hnevoch a napätí, ale aby sme napriek hnevami a ublíženiami narušenej atmosféry mohli obnoviť, ba ešte prehľbiť spoločenstvo s tými, s ktorými sme sa pohnevali. Potrebujeme však k tomu veľa trepezlivosti, ako aj vysvitá z Isusovej odpovede na Petrovu otázku, koľkokrát treba odpustiť, **„nehovorím ti, že až do sedem ráz, ale až do sedemdesiatkrát sedem ráz“** (Mt 18, 22). Táto Isusova odpoveď znamená, že ochota človeka odpúšťať nesmie byť obmedzená nijakým číslom, nijakou hranicou. Cez takéto mnohé odpustenia a nové začiatky sa láskou obnovujú vzťahy medzi ľuďmi. V podobenstve Christos majstrovsky vyjadril niečo, čo poznáme aj my z vlastnej skúsenosti: nechotu človeka odpustiť druhému človeku.

Sluha len pred chvíľou zažil nepredstaviteľne veľký prejav odpustenia od svojho kráľa, no on nie je ochotný odpustiť ani malý dlh svojmu kolegovi. Isus zobrazil skutočnosť, ktorú vtedy videl medzi ľuďmi, ktorá však (žiaľ Bohu) vládne aj dnes; ba dokonca aj medzi kresťanmi je mnoho takýchto príkladov. Ako jedna babka pri spovedi: „Ja sa na neho, otče duchovný, nehnevám, ale toto mu nikdy neodpustím! A ani hovoriť s nim veru nebudem!“ Čo to je za kresťanský postoj? Ako taký človek môže očakávať odpustenie od Boha?! **Cieľom dnešného Isusovho podobenstva je priviesť nás ľudí k ochote odpúšťať druhým ľuďom.** Pretože ako na záver hovorí Christos: **„Tak aj môj nebeský Otec urobí vám** (to znamená neodpustí vám, ale vás vydá mučiteľovi - satanovi do pekla), **ak neodpustíte každý zo srdca svojmu bratovi jeho previnenie“** (Mt 18, 35). To znamená odpustiť fakt úplne, tak že na tú krivdu už nikdy ani nepomyslím, že si na ňu ani nespomeniem, ale úplne na ňu zabudnem tak, akoby sa nikdy ani nebola stala! Toto je to odpustenie zo srdca a takto nám aj odpustí nebeský Otec naše viny, nespomenie si na nich. Lebo keby ich mal vo svojej pamäti, kto z nás obstojí?! Môžeme kludne povedať, že nikto. Nikto z ľudí totiž nie je bezhriešny, ani veľkí svätci nie. Ba čím väčší svätec, tým viac si uvedomuje svoju hriešnosť a svoju nehodnosť v porovnaní s nekonečne svätým Bohom. Je to ako s ušpineným odevom a svetlom; čím je dotýčny človek bližšie k svetlu (Bohu) tým lepšie vidí aj najnepatrnejšiu škvrnku na svojom rúchu (duši). Absolútna svätosť totiž sa neznaša s hriechom. V porovnaní s Bohom sú všetci tak nekonečne hriešni, že bez vykupiteľskej obety Božieho Syna by vôbec nikto nemohol dúfať vo večný život v prítomnosti Svätého Boha v nebeskom Kráľovstve. **Odpúšťajme si teda navzájom, aby aj Svätý Boh mohol odpustiť nám a prijal nás v nebeskej otcine.**



## ZOSNUTIE PRESVÄTEJ BOHORODIČKY

Pravoslávna cirkev ako starostlivý rodič každého veriaceho človeka predkladá mu prostredníctvom bohoslužobných textov mnoho vieroučných i mravoučných právd, ktoré by si mal osvojiť, keď sa chce nazývať dobrým pravoslávnym kresťanom. Učiť sa má človek po celý svoj život a aj Cirkev mu k tomu vytvára mnohé možnosti. Nahliadnime do bohoslužobného textu Zosnutia (Uspénija) Presvätej Bohorodičky, sviatku, ktorý slávime 15. augusta (juliánsky kalendár)/ 28. augusta (občiansky kalendár).

Text tohto sviatku nám v prvom rade hovorí o tom, že pre nás kresťanov sa zosnutím nič nekončí, práve naopak, veríme v život v Božom Kráľovstve. Hovorí o tom, aké vzácne miesto prináleží Presvätej Bohorodičke a, samozrejme, o celej udalosti okolo jej Zosnutia. Tropar sviatku znie nasledovne: **V roždeství dívstvo sochranila jesí, vo uspéniji míra neostávila jesí Bohoródice, prestávilasja jesí k životú, Máti súšči Životá, i molíťvami Tvojimi izbavláješi ót smérty dušy náša.** Jeho obsahom je to, že Bohorodička ako jediná žena si v rodení svojho Syna Isusa Christa zachovala panenstvo, čo autor prirovnáva k tomu, že aj keď usnula, neopustila tento svet, ale, naopak, prešla k životu, pretože sama je Matkou Života (t.j. Spasiteľa Christa). Koniec tropara vyjadruje našu vieru v to, že jej modlitby oslobodzujú naše duše od smrti. Kondak tohto sviatku je takýto: **V molíťvach neuspajúščuju Bohoródicu, i v predstátelstvach neprelóžnoje upovánije, hrób i umerščvlénije neuderžasta: jákože bo Životá Máter, k životú prestávi, vo útrobu vselívysja prisnodíťvstvennuju.** Vyjadruje to, že sa Bohorodička za svoj ľud (kresťanov) modlí nepretržite, že neustále predkladá Synovi naše modlitby a je naša nádej. Ani hrob a ani smrť ju nezadržali, aby prešla k novému životu, lebo do jej panenského lona sa zabýval Život.

Po všetkých spasiteľských skutkoch Isusa Christa zostala Bohorodička spolu s Jeho najmilším učeníkom apoštolom Jánom, pretože tak si to želal Spasiteľ. Bohorodička prebývala v Jeruzaleme a často chodila na horu Jeleonskú (Olivovú), aby tam, kľačiac na kolenách, plakala a modlila sa. Pri jednej z takýchto modlitieb sa pri nej opätovne zjavil archanjel Gabriel a oznámil jej radostné slová o jej zosnutí o tri dni. A hneď ju aj posmelil zvesťou o večnom živote s jej Synom Isusom Christom. Keď dokončil svoju reč, vložil do rúk Bohorodičky kráľovské žezlo ako znak víťazstva nad smrťou. Presvätá Bohorodička si veľmi želala vidieť všetkých apoštolov, a preto sa začala vrúcne modliť k svojmu Synovi. Zvesť o nadchádzajúcom zosnutí Matky Spasiteľa sa rozšírila rýchlo do všetkých okolitých miest i dedín. Do Jeruzalema sa zišlo mnoho veriacich, každý chcel



vidieť Bohorodičku, počuť jej hlas a poučné slová. Ona sa radovala a to kázala aj všetkým, ktorí k nej prišli. Utešovala plačúcich slovami, že ich neopustí, stále sa bude prihovárať k Spasiteľovi a prosiť o spasenie všetkých. Prosila ich, aby jej telo pochovali v Getsemane, kde ležali jej spravodliví rodičia a aj svätý Jozef, jej ochranca. Boh vypočul jej modlitby a do Jeruzalema na oblakoch v spoločnosti anjelov prišli aj svätí apoštoli. Všetci, okrem Tomáša. No aj toto bol skutok blahej Božej prozreteľnosti. V Jeruzaleme ich privítal sv. apoštol Ján a radostne, i keď so slzami v očiach, im oznámil, čo má onedlho nastať. Vtedy všetci pochopili, prečo ich Boh povolal zo všetkých strán sveta – aby s úctou odprevadili Božiu Matku k večnému životu.

Na tretí deň od zvestovania Presvätá Bohorodička zosnula. Na slávnostný sprievod sa prišlo pozrieť množstvo ľudí. Tí, ktorí boli chorí a dotkli sa jej svätého tela, boli uzdravení. Mnohí plakali, mnohí smútili. Telo Bohorodičky niesli apoštoli, sv. Ján šiel pred nimi a niesol anjelom prinesené žezlo. Veľké množstvo národa nieslo sviečky, kadidelnice, pomaly a so spevom žalmov niesli Prečistú Máriu k jej hrobu. No počas sprievodu sa stalo čosi, čo nik nepredpokladal. Boli tu aj neveriaci Židia, ktorí počujúc spev, prišli vyzvedieť, čo sa to robí. Dupočuli sa o tom aj židovskí kňazi a knižníci. Poslali preto vojakov, aby rozohnali dav zbraňami a telo spálili. Jeden z týchto závistlivých Židov sa pokúsil prevrhnúť telo Bohorodičky. No len čo k nej pristúpil, Boží anjel mu odťal obe ruky. Veľmi prosil apoštolov, aby ho uzdravili, ale oni mu hovorili, že to môže iba samotný Boh - ak uverí a svoju vieru vyzná, Boh ho uzdraví. A skutočne, stalo sa. Učinil pokánie, vyznal Isusa Christa ako Božieho Syna a Ten mu uzdravil jeho ruky. Tento zázrak videlo mnoho ľudí a všetci ešte radostnejšie oslavovali Boha.

Keď došli na určené miesto, bol už večer. Dali Bohorodičke posledný bozk, uložili v hrobe a hrob uzatvorili veľkým kameňom. Na tretí deň po zosnutí prišiel do Getsemanu aj apoštol Tomáš. Veľmi plakal, že nebol prítomný, že nevidel to, čo ostatní, a prosil ostatných apoštolov, aby mu dovolili odvaliť kameň. Oni, vidiac jeho smútok, privolili. No odvaliac kameň, hrob bol prázdny. Nastalo veľké zdesenie. „Čo to znamená?“, pýtali sa apoštoli jeden druhého. V hrobe zostal len prázdny odev... Začali sa preto modliť k Bohu, aby im odkryl toto tajomstvo.

A tak, neprítomnosť Tomáša už po druhý raz poslúžila ako svedectvo Božej prozreteľnosti. Predtým potvrdila Christovo Vzkriesenie, teraz potvrdila vzkriesenie a nanebovstúpenie Bohorodičky.

Všetky detaily tejto udalosti sú zachytené aj na pravoslávnej ikone sviatku. V jej centre je Isus v sláve s dušou Bohorodičky v bielom rúchu, na lôžku leží jej sväté telo a vôkol sú anjeli, apoštoli, štyria biskupi (Timotej Efezský, Jerotej Aténsky, Jakub Jeruzalemský a Dionýz Areopagitský) a veriaci ľud. Pri lôžku je i onen závistlivý Žid a anjel s mečom. V hornej časti sú zas apoštoli na oblakoch a otvorené nebo pre Christa a Jeho Prečistú Matku Máriu.

Ó čudný zázrak! Prameň Života sa ukladá do hrobu, a ten hrob sa stáva rebríkom na nebo (stichira sviatku).

*Protodiakon Ján Husár*

### **„Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého“ (Mt 22, 39)**

Chcel by som napísať o tomto druhom najväčšom prikázaní Božom, pretože práve v dnešnom zlom čase je toto prikázanie veľmi potrebné. Je veľmi potrebné, aby sme ho v plnosti dodržiavali.

Boh Otec vo Svätej Trojici stvoril človeka na svoj obraz, na svoju podobu. A preto je žiaduce, aby sme milovali svojho blížneho, lebo v ňom vidíme podobu a obraz samého Boha. Ak nemilujeme svojho blížneho, nemilujeme ani nášho Boha.

Ďalej v druhom prikázaní sú zapísané aj ďalšie prikázania: Cti otca svojho aj matku svoju, aby ti bolo dobre na Zemi, nezabiješ, nescudzoložíš, nepokradneš, nebudeš falošne svedčiť proti svojmu blížnemu, nepožiadáš ženu svojho blížneho, ani domu, ani vola či osla jeho, ani nejakého zvierata, čo patrí jemu. Teda druhé prikázanie je podobné prvému: **„Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom a celou svojou dušou a celou svojou myslou“** (Mt 22, 37). Treba sa nám zamyslieť, či to tak robíme.

Kto nemiluje svojho blížneho, nemiluje ani Boha. Kolkokrát ohovárame svojho blížneho, kolkokrát ho nenávidíme, kolkokrát sa na neho hneváme (hoci len za maličkosť), kolkokrát ho okrádame, kolkokrát sa mu vysmievame, kolkokrát mu nedáme ani kúsok chleba, ani pohár vody, keď vidíme, že je hladný, ale nevyčísľiteľne sa mu vysmievame... Ale práve to - mali by sme sa zamyslieť - že toto práve robíme nášmu Bohu.

Pozrime sa na dnešný život. Po celej Zemi sú vojny v rôznych krajinách, kolki ľudia hladujú, denne sú okrádaní naši blížni. No nás to netrápi, pretože pre nás neexistuje Boh! Keby sme milovali svojho blížneho ako seba samého, toto zlo, ktoré je teraz na Zemi, by nebolo. Chýba nám viera v nášho trojjediného Boha. Nebudme ako zákonník, ktorý si nevšimol raneného ležiaceho pri ceste, ale budme ako Samaritán, ktorý mu pomohol. Christos hovorí: Máte oči a nevidíte, máte uši a nepočujete, máte rozum a nerozmyšľate...

**Bože, otvor naše oči, aby sme videli, otvor naše uši, aby sme počuli a osviet náš rozum, aby sme vedeli pochopiť, že Ty si náš Boh a že blížny je náš brat.**

*Hypodiakon Georgij Mižikár*



## Prostriedky k zahladeniu hriechov (8)

Aj tzv. obyčajné, každodenné hriechy, hoci sa zdajú neodvratné a preto aj odpustiteľné, majú tvoriť predmet našej neustálej starostlivosti. Pri našej rozptýlenosti, nevšímavosti k nášmu duševnému rozpoloženiu, pri neprítomnosti kritického posudzovania, hodnotenia našich slov a skutkov, pri neustálom zovšeobecňovaní bežných, každodenných záležitostí môžu naše každodenné hriechy zaťažovať dušu, vyháňať z nej strach Boží, ochladzovať vo viere, vyvolávať (rodiť) ľahostajnosť, nevšímavosť k dobru a takým spôsobom klásť prekážky pôsobeniu na nás Božej blahodate hľadajúcej otvorenej srdce. Preto svätí otcovia, zvestujúc pokánie ako nevyhnutný prostriedok k očisteniu duše od všetkých a všelijakých hriechov, okrem toho odporúčali aj iné prostriedky k ich zahladeniu. Podľa prepodobného Pinufija hriechy možno zahladzovať okrem všeobecnej blahodate krstu a mučeníctva aj mnohými skutkami pokánia. Lebo večná spása je sľubovaná:

- 1) nie iba jednému kajaniu a olutovaniu hriechov, o ktorom hovorí apoštol Peter: **„Kajajte a obráťte sa, aby vám boli zahladené hriechy“** (Sk 3, 19). Ján Krstiteľ i sám Christos hovorí: **„Činite pokánie, lebo sa priblížilo Kráľovstvo nebeské“** (Mt 3, 2);
- 2) ešte aj **„láska prikrýva množstvo hriechov“** (1 Pt 4, 8);
- 3) milodarmi uzdravujú sa rany našej duše, pretože tak ako voda zadúša horiaci oheň (Sir 3, 33), tak milodary vyhládzajú hriechy;
- 4) slzy omývajú hriechy, o čom Dávid hovorí: **„Plačom si vlaším lôžko každú noc, slzami zmáčam svoju posteľ“** (Ž 6, 7), a ďalej hovorí, že on ich nadarmo neprelieva: **„Odstúpte odo mňa všetci, čo páchate neprávosť, lebo Hospodin počul môj plač“** (Ž 6, 9);
- 5) hriechy sa vyhladzujú tiež ich vyznávaním: **„Vtedy som Ti vyznal svoj hriech a nezastrel som svoju vinu. Riekol som: Vyznám Hospodinu svoje priestupky! A Ty si odpustil vinu môjho hriechu“** (Ž 31, 5); **„Ja zotieram tvoje priestupky kvôli sebe samému, a na tvoje hriechy nebudem spomínať. Pripomeň mi to a súdme sa spolu; ty rozprávaj, aby si sa ukázal spravodlivým“** (Iz 43, 25-26);
- 6) aj duševným a telesným zármutkom získava sa odpustenie hriechov: **„Súženia srdca sa mi rozmnožujú, vyved' ma z mojich úzkostí. Pozri na moju biedu a na moju tieseň a odpusť všetky moje hriechy“** (Ž 24, 17-18).
- 7) Obzvlášť zlepšením našich mravov odstraňujú sa naše hriechy: **„Umyte sa, očistite sa, odstráňte svoje zlé skutky pred mojich očí! Prestaňte zle robiť, učte sa dobre robiť, hľadajte právo, ujímajte sa utláčaného, prisudzujte právo sirotám, zastávajte sa vdov. Podťte len a súdme sa - vraví Hospodin. Ak sú vaše hriechy ako šarlát, môžu**



**zbelieť ako sneh, ak sú červené ako purpur, môžu byť ako vlna“** (Iz 1, 16-18);

8) inokedy modlitby, príhovory svätých vyhladzujú hriechy: **„Ked' niekto vidí, že sa brat dopúšťa hriechu, ktorý nie je na smrť, nech prosí, a (Boh) mu dá život“** (Jn 5, 16); alebo: **„Je niekto z vás chorý? Nech si zavolá starších Cirkvi, a nech sa modlia nad**

**ním a pomazú ho olejom v mene Pánovom. A modlitba viery zachráni chorého a Pán ho pozdvihne, a ak sa dopustil hriechov, odpustí sa mu“** (Jk 5, 14-15);

9) inokedy sú to milosrdenstvo, spravodlivosť a bázeň pred Bohom, ktoré očisťujú hriech a odvádzajú od zla: **„Milosrdenstvom a spravodlivosťou očisťuje sa hriech a bázňou pred Hospodínom vyhne sa zlému“** (Pr 16, 6);

10) očisteniu hriechov napomáha tiež podpora či pomoc pri obrátení a spásu iných: **„Ak by niekto medzi vami zblúdil od pravdy, a niekto ho privedie späť, nech vie, že kto privedie hriešnika z jeho bludnej cesty, zachráni jeho dušu od smrti a prikryje množstvo hriechov“** (Jk 5, 19-20; por. 1Pt 4, 8; Pr 10, 12);

11) odpusteniu našich hriechov napomáha tiež odpustenie iným urážok a krívd, ktoré nám oni spôsobili: **„Lebo ak odpustíte ľuďom ich poklesky, odpustí vám i váš Otec nebeský“** (Mt 6, 14; por. Mk 11, 25-26; Gal 3, 13).

Hľa, koľkými cestami možno si zaslúžiť milosrdenstvo Stvoriteľa! Vidiac tieto cesty, nikto z tých, ktorí chcú byť spasení, nemal by upadať do zúfalstva. Lebo ak nemôžeš zahladiť svoje hriechy pôstom z dôvodu telesnej slabosti, vykupuj ich milodarmi. Ak nemáš čo dať núdznemu, hoci chudoba nikoho neoslobodzuje od tohto skutku, môžeš sa očisťovať prostredníctvom zlepšenia mravov. Ak potláčaním svojich vášní a pokleskov nemôžeš dosiahnuť dokonalosť cností, vynalož zbožné úsilie pre úžitok a spásu iných. Ak sa považuješ za nespôsobilého k tomuto slúženiu, môžeš svoje hriechy prikryť skutkami lásky. Ak akákoľvek bezstarosť urobila teba slabým pre túto službu, pros modlitbami a orodovaním svätých s pokorou o uzdravenie svojich rán... Okrem týchto prostriedkov blahodať Božia dala nám aj ľahší prostriedok - je to odpustenie iným ich previnení: **„A odpusť nám naše viny, ako aj my odpúšťame vinnikom svojim“** (Mt 6, 12) (Prep. Ioann Kassian).

**Prot. Peter Kormaník**

## **S KÝM A PREČO SA STRETÁVAŤ**

So ctihodným ctihodný budeš, s mužom nevinným nevinný budeš, so zvrhlým na skazíš (**Ž 18 (17), 26-27**).

Aké priateľstvo zavedieš, taký život prežiješ. (**ruské príslovie**)

Stýkaj sa so zbožnými, cez nich sa priblížiš k Bohu. Stýkaj sa s tými, čo majú pokoru a naučíš sa ich mravom. (**Sv. Izák Sýrsky**)



## MY SME BLÁZNI PRE CHRISTA...

(Výklad sv. Jána Zlatouštieho)

„My sme blázni pre Christa, vy však rozumní v Christovi; my sme slabí, no vy silní; vy ste slávni, my však bez cti. Doteraz znášame hlad aj smäd, nahotu aj bitku, sme bez domova a ťažko pracujeme vlastnými rukami. Keď nám zlorečia, dobrorečíme; keď nás prenasledujú, znášame to; keď nás hania, modlime sa. Sme akoby smetami sveta, vyvrhelmi pre všetkých až doteraz“ (1Kor 4, 10-13).

„**My sme blázni pre Christa, vy však rozumní v Christovi**“. Týmito slovami Korintanom vytýka a ukazuje apoštol Pavol, že protichodné vlastnosti sa nemôžu spojiť a rozdielne predmety nemôžu byť spolu. Ako je možné, hovorí, aby ste vy boli rozumní a my blázni v Christových veciach? My znášame bitku, pohrdanie, hanobenie, považujeme sa za nič, a vy si užívate česť, mnohí vás považujú za rozumných a múdrych. Je vôbec možné, aby kazatelia rovnakého učenia mali opačné vlastnosti? „**My sme slabí, no vy silní**“, to jest, nás prenasledujú, a vy si užívate pokoj a veľkú česť. Toto je však v rozpore s podstatou kázne. „**Vy ste slávni, my však bez cti**“. Tu sa obracia k vznešeným a chválicim sa vonkajšími hodnotami.

Apoštol vyslovil množstvo výčítok jemu vlastným spôsobom. Povedal: „Začali ste kraľovať bez nás“, a: „Nám apoštolom, určil Boh posledné miesto ako odsúdeným na smrť“. Tiež ukazuje na to, že apoštolí sú v skutočnosti odsúdení na smrť. Hovorí: „**My sme blázni... aj slabí, aj bez cti, aj hladujeme a trpíme smädом, nahotu aj bitku, sme bez domova, ťažko pracujeme vlastnými rukami**“, čo bolo znakom ozajstných učiteľov a apoštolov. No korintskí učitelia sa chválili opačnými vlastnosťami: múdrosťou, slávou, bohatstvom, poctami. Preto, chcúc zosadiť ich pýchu a ukázať im, že nielenže sa tým netreba chváliť, ale že sa za to treba hanbiť, sa im najprv posmieva a hovorí: „**Začali ste kraľovať bez nás**“ (1Kor 4, 8). Oznamujem, hovorí, že táto doba nie je dobou pocty a slávy, ktorými sa kocháte, ale prenasledovania a súženia, ktoré znášame. Ak som nespravodlivý, a naopak, táto doba je dobou odmien, hovorí ironicky, tak vy učeníci, ako vidím, už kraľujete, a my učitelia a apoštolí, ktorí by sme mali byť odmenení medzi prvými, nielenže sme sa pred vami stali poslednými, ale aj odsúdenými na smrť. Neustále žijeme život bez cti, o hlade a v nebezpečenstvách. Sme urážaní, ako blázni a prenasledovaní znášajúc neznesiteľné útrapy. Hovorí to preto, aby ich tými napomenutiami presvedčil, že majú nasledovať apoštolov, dať prednosť nebezpečenstvu a súženiu pred poctami a slávou, pretože kázeň sľubuje nie prvé, ale druhé. Nehovorí to priamo, aby jeho slová nevnímali ako príliš ťažké, ale slušne, preto robí aj toto napomenutie. Ak by to

povedal priamo, povedal by to takto: vy sa mýlite a sami seba klamete. Ďaleko zaostávate za apoštolským učením, lebo apoštol a Christov služobník sa má považovať za blázna a žiť život v súžení bez cti, ako sa to deje s nami; vy žijete opačne. No v takomto prípade by sa im jeho slová javili ako zaujaté, chváliace iba apoštolov, vzbudili by v nich ešte väčšiu drzosť, ako v usvedčených z nedbanlivosti, slávybažnosti a nezdržanlivosti. Preto používa iný druh reči, výraznejší, no nie urážlivý; pokračuje v ironickej reči a hovorí: „Vy ste silní; vy ste slávni“. Ak by nebol ironický, povedal by to takto: nemôže sa jeden nazvať bláznom a druhý múdrom, jeden silným a druhý slabým; kázeň nežiada ani jedno, ani druhé. Ak by bolo prípustné, aby sa jeden nazval tak a druhý inakšie, tak vami kázané by na to možno malo nejaký podklad; no teraz nie je prípustné považovať sa za múdreho alebo slávneho, ani byť slobodným pred nebezpečenstvami. Ak je to nespravodlivé, znamená to, že Boh dal prednosť vám pred nami, žiakom pred učiteľmi, ktorí prekonalí nespočetné nešťastia. Ak to nemôžete povedať, tak vám ostáva napodobovať náš spôsob života. A nech si nikto nemyslí, hovorí, že hovorím len o minulom, nie: **„Doteraz znášame hlad, aj smäd, aj nahotu“**.

Či vidíte, že takýto má byť celý život kresťanov, a nie len jeden či dva dni? Aj zápasník, ktorý je ovenčený za víťazstvo len v jednom boji, nie je hoden toho venca, ak v druhom boji padne. My znášame hlad, hovorí na adresu nezdržanlivých, aj bitku, hovorí na adresu namyslených, aj túlanie, hovorí na adresu pohodlných, aj nahotu, hovorí na adresu bohatých, aj ťažko pracujeme, hovorí na adresu falošných apoštolov, ktorí nechceli ani pracovať, ani sa vystaviť nebezpečenstvu, len sa starali o vlastné výhody. My tak nerobíme, hovorí, no pri vonkajších nebezpečenstvách sa ešte oddávame ťažkej práci. Ba čo viac, nikto nemôže povedať, že sa preto poburujeme alebo z toho obviňujeme svojich prenasledovateľov. Naopak, našim nactiutráčom odplácame za zlo dobrom. A nie je dôležité to, že trpíme, to je spoločným údelom všetkých, ale aby sme trpiac nereptali a nehnevali sa.

My sa nielenže nehneváme, hovorí, ale sa dokonca radujeme. Dôkazom je to, že konajúcim nám zlo odplácame dobrom. A že tak naozaj robili, počúvajte, čo ďalej hovorí: **„Zlorečení dobrorečím, prenasledovaní trpíme, potupovaní sa modlime: sme akoby smetami sveta“**, to jest **„blázní pre Christa“**, lebo kto trpí zlo, nepomstí sa a nehnevá, je pohanmi považovaný za blázna, hanebného a slabého. A aby jeho slová neboli pre nich príliš ťažkými, ak by svoje utrpenie pripísal ich mestu, čo hovorí? **„Sme smeti“**, hovorí, nie vášho mesta, **ale celého sveta“**; a ešte: **„Vyvrhelmi pre všetkých“**, nie len pre vás, ale pre všetkých. A tak, ako keď hovorí o Christovej láske, nehovorí o Zemi, o nebi, o stvorení, ale ukazuje na kríž, tak aj tu želajúc si ich nakloniť, nehovorí o ním vykonaných znameniach, ale o svojom utrpení za nich.

**„Vyvrhelmi pre všetkých až doteraz“**. Na záver zasadzuje tvrdý úder. Všetkým, nie len prenasledovateľom, hovorí, ale aj tým, za koho trpím, čiže aj Korintanom som veľmi vďačný. Toto sú slová hlboko cítiacej duše, nesmútiacej, no želajúcej si dotknúť sa iných! Hoci im mohol mnohé vyčítať, namiesto toho ich pozdravil. Aj Christos nám káže krotko znášať urážky, aby sme sa naučili láskavosti, úcte a druhých tak lepšie poučali, lebo neurazený, no mlčky znášajúci urážky to skôr dosiahne.

**Zdroj:** <http://bible.optina.ru/new:1kor:04:1>

Z ruského jazyka preložil: **Prot. Marek Ignacik**





## Skutočným plnením nariadení Zákona je láska

Ľudské srdce bytostne túži po večnosti, nikdy sa neuspokojí s krátkym vymedzeným životom na Zemi, ktorý je často ešte znepríjemňovaný rôznymi ťažkosťami života, ktoré človeka znechucujú, ba (u niektorých ľudí ťažko fyzicky či psychicky postihnutých či upútaných na lôžko či na vozík) činia tento život doslova nekonečným utrpením, ba trúfam si povedať - peklom na Zemi. Bez perspektívy zmyslu takéhoto utrpenia v následnej večnej odmene dovádza takýto život (ohraničený len pozemským) bytím k presvedčeniam ľudí o nezmyselnosti bytia i života ako takého, k pesimistickej túžbe po čím skoršej smrti a vykúpení z tohto pozemského pekla, ktoré takýto trpiaci členok neprežíva len sám, ale ho svojím životom takým robí aj svojim najbližším, svojmu okoliu. Jediné perspektíva večnosti a to večnosti blaženej, ktorú si ani ľudské srdce nemôže predstaviť, kde prestane bôľ, choroby, nešťastia a akékoľvek zlo, dáva takýmto ľuďom pocit potrebnosti, že svojím utrpením spolu-vykupujú hriešny svet a pridávajú sa tak k vykupiteľskej obete Božieho Syna Isusa Christa. Bez tejto perspektívy (ako sme teraz v dnešnej dobe svedkami čoraz častejšie) trpiaci len veľmi ťažko znášajú svoj životný údel. Žiadne iné svetové náboženstvo, okrem kresťanstva, nemá zmysluplné vysvetlenie pre takéto utrpenia života. Teda vyslobodením je len kresťanská viera vo večný blažený život vykúpených. No stačí pokrstenému iba trpieť v pozemskom živote, aby dosiahol večnú blaženosť? Je nám jasné, že iba to nemôže stačiť. Sú postihnutí, ktorí sú svojím duchovno-duševným naturelom svojej osoby sami nielen sebe, ale aj svojmu okoliu neznesiteľným peklom. Ako vždy, každú odmenu si treba nejako zaslúžiť, zaslúžiť si ju životom v súlade s požiadavkami kresťanskej viery. Tak teda pýtame sa: „Čo nám treba robiť? Čo je zakázané? Čo je dovolené? Aký je vzťah medzi Zákonom Biblie a láskou zjavenou Isusom Christom?“ To sú otázky, ktoré si intenzívne kladú aj dnešní ľudia, najmä mladí stratení v dnešnom hedonistickom (pôžitkárskom) svete pseudohodnot! A želajú si jasnú odpoveď, aby mohli naplno realizovať svoj pozemský život a účinne spolupracovať pri presadzovaní spravodlivosti, pokoja a poriadku v ľudskej spoločnosti a vôbec v celom svete. Nie je to v podstate nič nové, tieto otázky sa objavujú odvtedy, odkedy existuje človek. Jediný pravý Boh dal



ľudstvu ešte v časoch patriarchov, Mojžiša a prorokov svoje požiadavky, pri splnení ktorých im sľubuje svoju milosť a požehnaný život.

Biblické zjavenie vo svojich progresívnych a dynamických dejinách poskytuje základné princípy pre ľudsky čestný a nábožensky svätý život, Boží Zákón ako prejav vôle Stvoriteľa a najmä príkaz lásky k Bohu a bližnému sú tie pravdy, ktoré vedú k plnohodnotnému životu človeka v súlade s jeho vlastným kresťanským poslaním.

Vyvstáva tu však problematika vzťahu Zákona a lásky. Ani tá nie je nová, zaoberali sa ňou už v prvotnej Cirkvi, o čom svedčia aj listy svätého apoštola Pavla a táto problematika je veľmi živá aj v dnešných časoch. Okrem krásneho a nedostižného, „Hymnu na lásku“ (ktorý je súčasťou Listu sv. apoštola Pavla Korintanom -1 Kor 13, 1-13) na túto tému rozpráva sv. apoštol Pavol aj v Liste Rímanom, kde od 12. kapitoly (Rim 12,1-15,13) začína parenetickú časť listu (parenéza z. gréčtiny znamená povzbudenie, napomenutie), obsahujúcu všeobecné morálne ponaučenia, povzbudenie a napomenutie určené cirkevnej obci - tieto pravidlá a pokyny majú trvalú platnosť pre všetky časy. Tieto napomenutia sa však zakladajú na láske a o jej význame v kresťanskom živote jednotlivca a cirkevného spoločenstva apoštol hovorí takto krásne: **„Nebudte nikomu nič dlžní, okrem toho, aby ste sa navzájom milovali: veď kto miluje bližného, vyplní Zákón.“** Lebo: Nescudzoložíš! Nezabiješ! Nepokradneš! Nepožiadaš! (niektoré z Božích Desatora) a ktorékoľvek iné prikázanie je zahrnuté v tomto slove: **„Milovať budeš svojho bližného ako seba samého! Láska (totiž) nerobí zle bližnému; teda naplnením Zákona je láska“** (Rim 5,8). Je to láska **„presahujúca každé poznanie“** (Ef 3,19), ale vo chvíli, keď sa človek vo viere otvorí Božej spasiteľnej láske, stáva sa aj on tým, ktorý (pod vplyvom tejto lásky) nutne musí milovať a rozmnožovať darovaním Božiu lásku vo svete. Je to totiž láska, ktorú vlieva do srdiec veriacich Duch Svätý, práve preto, aby ich pohol opäťovať ju: **„Božia láska je rozliata v našich srdciach skrze Ducha Svätého, ktorého sme dostali“** (Rim 5,5).

Apoštol Pavol nepozná alternatívu medzi vierou a láskou, ale často tieto pojmy spája, napr.: **„My však, čo patríme dňu, budme triezvi a oblečme si pancier viery a lásky a prilbu nádeje na spásu“** (1 Sol 5,8), alebo: **„Musíme ustavične vzdávať vďaky Bohu za vás, bratia, ako sa aj sluší, veď vaša viera veľmi vzrastá a vzájomná láska všetkých vás je (tým) čoraz väčšia“** (2 Sol 1,3) a tiež: **„Preto, keď som aj ja počul o vašej viere v Pána Isusa a o láske k všetkým svätým (apoštol Pavol nazýva svätými prvotných kresťanov), neprestávam za vás vzdávať vďaky, keď si na vás spomínam vo svojich modlitbách“** (Ef 1,15), – teda tu apoštol hovorí jasne o viere činnej skrze lásku! Dalo by sa povedať, že viera dostáva svoje vnútorné teplo a svoju účinnú silu práve z lásky a láska je vtedy nefalšovaná a verná, len keď sa zakladá na viere. Sú to dve nerozlučné veci, spojené navzájom ako dve spojené nádoby - zvýšenie obsahu v jednej sa nutne prejaví zvýšením hladiny v druhej! Toto jasne dokazuje dejinná skúsenosť kresťanov. Láska bez viery sa totiž ľahko redukuje na sentimentálny cit a viera bez lásky sa stáva iba chladným rigoróznym intelektualizmom (teoretickým prísny diskotovaním o viere). A tak na pozadí tejto jednoty medzi vierou a láskou môžeme lepšie pochopiť vzťah medzi Zákonom a Christovou láskou. Apoštol Pavol v Liste Rímanom vyhlasuje, že Christos je koncom (teda presnejšie cieľom) Zákona v tom zmysle, že čas, v ktorom vládol nad životom človeka zákon so svojimi požiadavkami legalistickej spravod-



livosti (spravodlivý pred Bohom je iba človek, ktorý v celom svojom živote dodržiava do bodky celý Zákon), ktorý žiadny človek (ani Žid, nieto ešte Grék, pod ktorým pojmom sú myslené všetky dovtedy pohanské nežidovské národy sveta!) nevládal „do bodky“ splniť. Teda takého Zákona chápanie je skončené a prísnosť Zákona je nahradená Božou Láskou v Christovi: „**On z oboch** (teda zo Žida aj z

Gréka) **urobil jedno a vo svojom tele zbúral medzi nimi múr rozdelenia - nepriateľstvo tým, že zrušil zákon prikázaní, spočívajúci v (len suchých) nariadeniach, aby v sebe z týchto dvoch vytvoril jedného nového človeka a nastolil pokoj; aby v jednom tele skrze kríž v sebe samom zrušil nepriateľstvo a zmieril oboch s Bohom**“ (Ef 2,15-16).

Zákon nachádza v Christovi svoje naplnenie. „**Nemyslite si, že som prišiel zrušiť Zákon alebo Prorokov; neprišiel som ich zrušiť, ale naplniť!**“ (Mt 5,17). Pretože Christos je Božou Láskou a ako taký zomrel za hriešnikov, naplnil tak povinnosť trestu za hriech v Zákone. Inými slovami: lásku – tú lásku, ktorá motivovala celú Christovu pozemskú existenciu a Jeho vykupiteľskú činnosť- možno označiť ako splnenie aj plnosť Zákona. Odpoveď na všetky vyššie nastolené otázky je potom jednoduchá a jednoznačná: „Musíme milovať!“ Milovať každého Božou láskou, ktorá sa stelesnila v Božom Synovi Isusovi Christovi, pretože Boh je Láska. Láska je čosi viac ako bezduché dodržiavanie Zákona, pretože ho celý zahŕňa, naplňa ho oživujúcou silou a vedie k plnej, konečnej miere zrelosti Božieho dieťaťa. Predmetom kresťanskej lásky je totiž „ten druhý!“, čiže Boh aj človek. Kresťan v druhom človeku vidí a vlastne aj miluje Christa. Pre apoštola Pavla prestala byť Tóra zbierkou 613. prikázaní (248 príkazov a 365 zákazov) v zmysle neskorého židovského chápania farizejov a zákonníkov. Nepozná kvantitatívne chápanie Tóry (splniť celé kvantum prikázaní), podľa ktorého každé jedno prikázanie (možno síce aj odstupňované na viac či menej dôležité) je záväzná pre každého dospelého veriaceho v Jediného Boha. Apoštol Pavol Tóru čítal vo svetle jej hermeneutického (Písmo vykladajúceho) kľúča, ktoré vlastne ponúka aj ona - Tóra sama, keď zdôrazňuje: „**Miluj bližneho ako seba samého!**“ (už starozákonná 3 Mjž 19,18). Ten, kto skutočne miluje (Boha a bližneho) sa nenechá Zákonom spútať ani „vodit' za ručičku“ ako nedospelé dieťa, na ktorého kroky musí dohliadať prísny „dospelý“ znalec Zákona, nenechá sa totiž Zákonom udržiavať v nedospelosti. Je už totiž plne dospelým dieťaťom Božím, pretože v kompetencii lásky má Svätým Duchom spôsobenú schopnosť poznať a dospelo sa rozhodnúť, na čom v danej životnej chvíli skutočne záleží. Tak, aby pre zákon prikázaní neporušil vlastne zákon Božej lásky, pretože naplnením celého Zákona je láska.

-SHB-

## **Vplyv života rodičov na život detí (1)**

Život rodičov má veľmi dôležitý vplyv na ich deti. Komu nie je známa táto pravda? Kto nevie, že každé semeno prináša plod podľa svojho druhu, že z horkého prameňa netečú sladké vody? Táto pravda je tak dôležitá, že je potrebné pre vlastné dobro a pre dobro detí, bytostí tak veľmi drahé pre nás, častejšie vhlbovať sa do nej a obzvlášť v súčasnosti a v pravý čas, keď mnohí sa zaoberajú otázkou o výchove, o tom, ako zlepšiť vzdelanie mládeže, ako urobiť potomkov budúceho pokolenia oveľa šťastnejšími a oveľa dôstojnejšími vysokého určenia stanoveného človeku Prozretelnosťou.

Treba si priznať, že samotné múdre zlepšenia v diele výchovy, tá najúprimnejšia starostlivosť o deti zo strany vychovávateľov, iba málo úžitku prinesú budúcim pokoleniam, ak nebudú sa činorodo (aktívne) starať o to samotní rodičia – ak z ich vlastného života nebude vytekať blahodarný vplyv na ich deti.

**Aký je strom, taký je aj jeho plod.** Tak je to v prírode materiálnej, tak je to aj v človečenstve. A naozaj, či nevidíme často, že na deťoch vo väčšej alebo menšej miere zanecháva svoje stopy obraz ich rodičov? Avšak nie iba svoje vonkajšie črty odovzdávajú rodičia svojim deťom; oni im odovzdávajú svoju krv, svoje šťavy a dokonca nie málokedy, podľa tesného zjednotenia duše s telom, aj svoje duševné dispozície. Kto celý život stavia na zmyslových pôžitkoch, nepozná ich sýtosť a skrze tieto bezohľadne ničí pevnosť a sviežosť svojich prirodzených síl a nevyhnutne získava choroby, povzbudzujúce celé jeho bytie, ten len čo sa stane otcom, môže uškodiť svojmu budúcemu pokoleniu v jeho základe. Alebo iný bezúhonne žije svoj vonkajší život – je rozvážny a zdržanlivý ohľadne pôžitkov zmyselnosti, no v jeho duši hniezdia sa vnútorné vášne: zisk, hnev, závisť, zlosť, ctižiadosť, samolúboosť, ktoré mu nedajú pokoja, neustále znepokojujú jeho krv; vysušujú akoby šťavy a vylievajú žlč. I od takého je nemálo nebezpečenstva pre jeho pokolenie. A čo povedať o tých prípadoch, keď iná matka, nosiac plod pod srdcom, úplne na to zabúda, zabúda, že svojou nezdržanlivosťou, svojim neostražitým prístupom, svojou ctibažnosťou, svojou vášňou k márnivým požiadavkám sveta a módy, škodí nielen svojim životom, ale aj životom svojho dieťaťa, ktoré sa ešte neteší zo svojho života? Úboho a ťažko je na duši, keď si pomyslíš, že nerozumné stvorenia podľa jediného inštinktu tak milujú svoje deti, že často obetujú svoj život pre zachovanie ich života; a ten, kto je ustanovený byť vládcom stvorení, komu je daný um, nezriedka nechce sa zrieknuť akýchkoľvek pustých, bezvýznamných pôžitkov, nehľadiac na to, že skrze toto v podstate škodí aj sebe samému, aj svojmu budúcemu pokoleniu!

Takto vplyv života rodičov na deti začína ešte pred ich narodením. Hľa, nová rozumná



bytosť zjavila sa na svetle Božom; nastáva nová éra jeho bytia. Dieťa začína rásť, vyvíjať sa; u neho odkrýva sa rozum, upevňujú sa telesné sily. Začína uvažovať, pracovať, získava poňatia, presvedčenia, náklonnosti a obyčaje. Ako veľmi mnoho môže pre neho v



tom čase znamenať život jeho rodičov! Domáca rodina – to je prvá sféra, ktorá ho obklopuje. Šťastné je dieťa, ak v tejto sfére vanie duch poriadku, dobra a spravodlivosti – ak toto všetko je živé príjemnou vôňou svätej cnosti! Aj na nevhodnej pôde zasiat semeno, ktoré vyklíčilo, zapustilo do zeme svoj výhonok, nezriedka oživované blahodarnými lúčmi slnka, zavlažované dažďom v pravý čas, tvorí svoje harmonické steblo, prináša plný klas a dáva dobrý plod. No ako je nešťastné toto dieťa, keď rodí sa v takej rodine, v ktorej žije nie Duch Boží, ale duch sveta; keď rodičia, na ktorých ono pred všetkým iným upriamuje svoj chápatý zrak, ktorí ako prví budú pomáhať rozvoju jeho slova a rozumu, budú prvými vzormi pre jeho život, keď títo blízke k nemu bytosti nie sú verní služobníci Christovi, nie sú pokorní synovia sv. Cirkvi, nie sú nezištní služobníci vlasti, ale sluhovia svetskej márnivosti, nevolníci svojich vášní, ctitelia mamony! Ako možno očakávať dobro od takého dieťaťa rastúceho v takejto rodine obklopeného takýmto príkladom?!...

Pravda je taká, že pre mravnú výchovu ľudí sú ustanovení od Boha v Jeho svätej Cirkvi pastieri. Ich povinnosť je zvestovať ľuďom Boží zákon a učiť ich žiť podľa tohto zákona. Mnohí z nich s plnou úprimnosťou usilujú sa objasniť kresťanom ich mravné povinnosti. V domoch, školách, v Božích chrámoch oni hlásajú, že cieľ života človeka spočíva v spoločenstve s Bohom, že poriadok k tomuto cieľu alebo cesta k spaseniu – to je život kríža, že vedenie k takému životu je Božia vôľa vyjadrená prikázaniami o láske k Bohu a blížnemu. No slabo vstúpajú sa do srdca ľudí mladého pokolenia tieto spasiteľné pravdy, keď nevidia nasledovanie im zo strany ľudí dosahujúcich plnosť veku a ešte ťažšie je pre nich vyjadriť odobrenie na tieto sväte pravidlá, keď vidia zjavný rozpor (protirečenie) v týchto pravidlách zo strany osôb im blízkych – ich rodičov. A tak teda ako naučiť mladého človeka dôstojným spôsobom sviatí dni Hospodinove, keď ich domáci tieto dni volia pre svetské pôžitky? A medzitým je to jedna z našich veľmi dôležitých povinností, dôležitá aj podľa svojho predmetu ako povinnosť k Bohu, aj podľa svojho významu v živote človeka. Povedzte tiež, ako možno naučiť mladého človeka, aby bol poslušný syn Cirkvi, sväto plnil všetky jej ustanovenia, keď v jeho vlastnej rodine nielen nezachovávajú, ale ani nepoznajú tieto ustanovenia?



Alebo naučte ako ho nakloniť ku kresťanskej pokore, k nezištnému milovaniu človeka, úprimnosti a spravodlivosti, dôstojnosti a bezúhonnosti, keď v tej istej rodine aj skutkom, aj slovom hlása sa, že pýcha, ozdobovaná ako čosi vznešené, je cnosť, že pre zachovanie cti vznešený človek musí platiť urážkou za urážku, že inokedy klamstvo, inokedy uzavretosť pred blíždymi je nevyhnutná pre úspech v živote, že mladý človek sa má starať nie o to, aby bol skromný a dôstojný, ako skôr o to, aby sa vedel páčiť

inému pohľaviu a toto sa považuje za jednu z lepších vlastností mladého človeka atď., atď.? A to znamená, že ťažko vychovať mladých ľudí, aby žili podľa Evanjelia, pokiaľ neprevychovajú seba a nezačnú žiť tak aj tí, ktorí im darovali život.

Napokon, hoci by sme akokoľvek boli zlí, neželáme si však, aby aj iní ľudia boli tiež zlí ako aj my. Aspoň my nikdy neželáme si vidieť svoje hriechy v bytostiach nám blízkym, drahým pre nás. V dôsledku tejto do nás vlozenej Bohom a ešte neúplne vykynoženej (zničenej) v nás nenávisťi k zjavným hriechom, zlo ešte nezískava prevahu nad dobrom. Z toho dôvodu nezriedka býva, že aj rodičia, sami hriešni, usilujú sa vnuknúť svojim deťom niektoré dobré pravidlá. No táto ich námaha je zbytočná, ak ich život nezodpovedá nimi vnukaným pravidlám! Deti nebudú počúvať ich poučenia. A ak ich aj vypočujú, neprijmú ich do svojho srdca, nebudú napomáhať pri ich obrátení ako pravidlo pre ich vlastný život. A dokonca aj keby začali žiť v súlade s tými poučeniami, nie preto, že sú to poučenia ich rodičov, ale buď preto, že toto im vnucuje vlastný úsudok, alebo preto, že takto nimi žijú iní ctení ľudia. Slová rodičov, ako aj všeobecne všetkých morálnych vychovávateľov iba vtedy majú silu presvedčenia, keď syn alebo chovanec nemôže povedať svojmu učiteľovi: lekár, uzdrav sám seba! Ináč každé ich dobré poučenie nemá silu ponaučenia. To je svetlý lúč bez tepla, ktorý rastlinky nevyživuje; alebo je to napodobiteľný kvet bez vône, ktorý okúzľuje iba zrak, no netýka sa vnútorného citu – čuchu. Prečo je to tak? Pretože hriechy rodičov, očividné pre deti, potláčajú u nich úctu k nim, podryvajú dôveru, ochladzujú lásku; a či azda bez toho možno mať na niekoho mravný vplyv? Takýmto spôsobom nekresťanský život otcov a matiek, nesúhlasný so sv. Evanjeliom, ponecháva ich pri ich plnom želaní, možnosti byť užitočným pre mravný život tých, ktorí od nich dostali fyzický život.

(Dokončenie v budúcom čísle)

**Zdroj:** O vlijaniji žizni roditelej na žizň ditej.

Do tlače z ruského originálu pripravil: **BVK**

## KRÍŽOVÉ POCHODY A ICH VÝZNAM

Pravoslávna cirkev ako nežná matka užíva všetky spôsoby a prostriedky pre našu spásu. Neuspokojuje sa iba tými prosbami, ktoré sa vykonávajú vo svätých chrámoch – ona vyvádza nás na modlitbu mimo cirkevných vrát: na otvorené miesta a polia, posväcuje a žehná všetko, čo sa týka našich príbytkov. Čo môže byť veľkolepejšie pre zrak veriacej duše ako slávnostný krížový pochod? Majúc na zreteli lesk sv. ikon a cirkevných zástav (choruhví), hlas cirkevných zvonov, lahodný a dojímavý spev veriacich predstavuje sprievod Božieho vojska modliacich sa na Zemi. Zdá sa, že v tom čase jasá (raduje sa) celá Cirkev pozemská i nebeská: my, žijúci na Zemi, s radostným srdcom putujeme po zemi, a svätí vznášajú sa nad nami na svätých cirkevných zástavách a obrazoch, modlia sa s nami a za nás k všemohúcemu Bohu.

Avšak nielen pre slávnostné chvíle usporadúvajú sa sv. Cirkvou krížové pochody: nie iba preto; ony nás učia mnohému svätému a vznešenému, užitočnému pre blaho našej duše. Uvažuj, kresťan, o všetkom, čo vidíš a počuješ počas krížového pochodu.

Súčasne krížové pochody jasne zobrazujú prvotný krížový pochod na Golgotu (Jn 19, 16-18; Mt 27, 32). Ako tam Šimon Kyrinejský pred všetkými niesol kríž, za ním nasledovali sám Isus Christos a Jeho Matka, Preblahoslavená Bohorodička a s nimi išli mnohí od svätých a učeníci Christoví – apoštoli, tiež ženy myronosice a mnohí iní, ktorí uverili v Christa, tak aj u nás teraz presne to isté sa deje pri našich krížových pochodoch. U nás nielen samotný kríž nesú, ale aj sväté obrazy – obraz Spasiteľa, obraz Bohorodičky i obrazy mnohých svätých. Toto všetko nám pripomína vtedajší krížový pochod; tam pri nesení kríža boli prvoobrazy, a teraz pri nesení kríža nesú ich sväté obrazy (jeromon. Arsenij: Beseda prav. s molok., s. 28). Keď počuješ cirkevný zvon zvolávajúci veriacich na účasť na bohoslužbe, tak vedz, že on znamená víťazstvo Christovho kríža i trúbu archanjela pred druhým príchodom na Zem Božieho Syna. Ako Hospodinov svätostánok slávnostne sa prenášal s hlasom trúby a spevom, tak aj kresťanská svätýňa – kríž a sv. obrazy sprevádzajú sa zvonením zvonov, podľa príkladu hlasu trúby (4 Mjž 10, 1-10), a



dojemným spevom posvätných piesní. Evanjelium nesie sa na znak toho, že ono je sviecou nohám, svetlom našim chodníkom (Ž 118, 105). Kadenie (okadzanie) vykonávané počas krížového pochodu znamená, že vôňa Christova má sa rozširovať na každom mieste (2 Kor 2, 14-15). Kropenie svätenou vodou ako ochrana nás pred nečistou silou pripomína nám podobný obraz v Starom Zákone, keď kňazi chodili s posvätenou vodou po domoch, ktoré



kropili a očisťovali od malomocenstva a iných podôb nečistoty (3 Mjž 14. kap.). Cirkevné zástavy (csl. choruhvy) znamenajú, že Christova Cirkev na Zemi putuje k nebu cestou kríža a vedie boj s telom, svetom a diablom pod znamením kríža. Vo Svätom Písme majú rôzne pomenovania: kmeň (csl. choruhva) (3 Krľ 11, 35-36), zástava (csl. znamja) (4 Mjž 10, 11-14; 18, 25), berla, kmeň (csl. skiptr) (1 Krľ 9, 21). Ako starozákonné zástavy boli pri každom pokolení a kmeni synov vyvoleného národa Božieho ako jeho domobrana, tak aj u nás teraz v každej cirkevnej obci a chráme nachádzajú sa zástavy. Zapálené (horiace) svietniky užívané pri našich krížových pochodoch predstavujú obraz našej horiacej duše k Bohu, našej viery, našej duchovnej radosti a srdečnej sklúčenosti (ochabnutosti) a dojatia.

Tak, bratia, sú tajomné, tak hlboko významné všetky deje a súčasti krížového pochodu! A ak tak veľmi hlboký zmysel a význam majú pre veriacich kresťanov, tak ešte väčšiu záračnú silu dávajú tým, ktorí s vierou a nádejou pozerajú na svätý kríž a ikony. A ak Židia skrze pohľad na medené hada dostávali od Boha uzdravenie, to tým viac kresťania pri pohľade na svätýňu, nesenú pri krížových pochodoch, získavajú uzdravenie pre svoju dušu a telo. Sv. kríž a sv. ikony svojou blahodatnou silou môžu odvrátiť pády dobytká, sucho, krupobitie, neúrodu a darovať nám v pravý čas dažďe, priaznivé počasie a hojnosť plodov zeme a všeobecne každé dobro pre naše duše a telá...

A tak, keď sme prijali pevný a neprekonateľný štít našej viery, kríž – symbol ukrižovaného a nám darujúceho spásu Vládcu Hospodina, chodme v pokoji. S týmto krížom zatienme tie miesta, po ktorých budeme prechádzať. Pomodlíme sa, aby Otec nebeský poslal svoje požehnanie zhora všetkým nám a všetkému nášmu dedičstvu – do našich srdc i do našich domov, na naše polia i pastviny, na náš dobytok i naše vtáčstvo i na všetko, čo je nám vlastné. Oslávme Boha aj našimi dušami, aj našimi telami a Boh nás neopustí duševne i telesne, dočasne i večne. Amen. (S. Brojakovskij: Poučenijsa na vsemožnyje slučaji iz pastyrskoj praktiky. Moskva 1999, s. 258-262; krátené.)

Ešte výraznejšie si začneme uvedomovať hlboký význam a zmysel krížového pochodu, keď sa zoznámime s jeho obradovou stránkou, t.j. s obsahom poriadku konania krížového pochodu do poľa, ktorý je uvedený v Trebníku, Beograd 1983, s. 502-509. (Pokračovanie)

**Prot. Peter Kormaník**



## TAJOMSTVO PRVOTNÉHO RAJA (1)

### Čo je obsahom rajskeho života?

Túžime tam nahliadnuť hoci len kútikom oka. Nakuknúť, čo tam robia duše spasených ľudí. Vykonávajú tam nejakú činnosť? Oddychujú? Ako trávia čas? A je vôbec možné nájsť čas tam, kde panuje večnosť?

Zvyčajne počúvame, že spravodliví získajú blaženosť, príjmu vencie za trpezlivo znášané súženia a spolu s anjeli budú oslavovať Boha. Ale, nie je to jednotvárne a nudné? Pomodlili sa, vzdali Bohu chválu, oddýchli pod prístreškom rajskej vráta od ťažkých, na Zemi konaných prác, a čo potom? Počúvame, že „**Boh zotrie im z očí každú slzu**“ (Zj 21, 4), to jest nahradí všetky straty, zahojí rany, zbaví smútku. No ale tam je večnosť, slzy dávno uschli, v duši je mier a pokoj, a čo ďalej? Lebo, máme v sebe takú zvláštnosť, že duša človeka neznesie nečinnosť. Čo je obsahom rajskeho života?

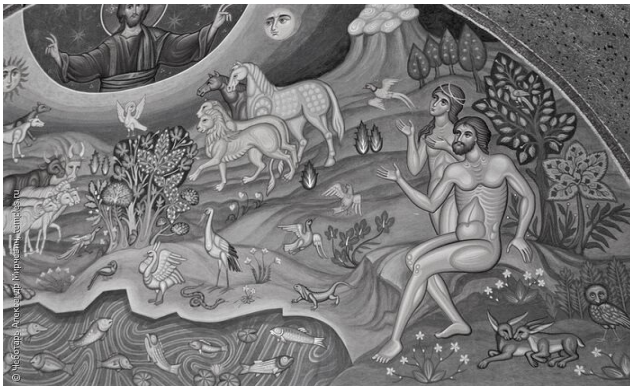
### Tajomstvo života v Raji

Svätý Siluán Atoský raz povedal príbeh. Vysoko na oblohe sa vznášal orol. Pozoroval krásy sveta a chcel o nich povedať kohútovi, ktorý žil na zemi, v obyčajnom dedinskom kurníku. Keď sa orol spustil na zem, kohút sa dôležite prechádzal medzi svojimi sliepkami a orla nejako zvlášť nepočúval. Kohút ničomu nerozumel, lebo ani kútikom oka nezazrel to, čo videl orol. Čoskoro ho to vznešené rozprávanie omrzelo. Tak aj žijúci pozemsky nemôžu pochopiť nebeské.

Život v Raji je pre vyhnancov z Raja tajomstvom. Vyhnancom nie je daný zbytočný dôvod fantazírovať, čo tam je. Fantázie o duchovnom sa zvyčajne zmenia na problémy.

Avšak, je tu jeden problém. Každý má inú mieru chápania a za jej hranicou úvahy nemajú zmysel. Dieťa nechápe dospelého. Slepý – maliara. Hluchý – muzikanta. Ako objasniť divému ľudožrútovi význam starých rukopisov, keď nevie čítať? Maximálne si nimi rozloží oheň, na ktorom si divoch pripraví milovníka rukopisov a ďalej bude žiť svoj divoký život. Nie všetkým je možné objasniť všetko. Nechápanie sa mení na odvrhnutie a odvrhnutie na nevraživosť. V nepriateľstve s tým, čo nechápeme, ľudia ničia chrámy, dokonca neuvažujú, že chrám je Nebo na zemi, zvyšok Raja uprostred nášho hriešneho sveta.

Apóstol Pavol, uchvátený do Raja, až do tretieho Neba, sa stretol s tým, čo „**človek nesmie vysloviť**“ (2Kor 12, 4), čiže s nevysloviteľným. On aj chcel hovoriť, len nevedel ako. Jediné, čo v nadšení povedal, bolo: „**Ani oko nevidelo, ani ucho nepočulo a čo ani do ľudského srdca nevstúpilo, to pripravil Boh tým,**



„**čo Ho milujú**“ (1Kor 2, 9). Čiže u Boha v Raji je pre ľudí pripravené také blaho a šťastie, ktoré sa na Zemi zďaleka nedá zažiť.

Napokon, pokračuje apoštol: „**Ale nám to Boh zjavil Duchom Svätým**“ (1Kor 2, 10). Znamená to, že stále môžeme niečo povedať.

### Prečo Boh umiestnil človeka do Raja

Božie Zjavenie hovorí, že Boh umiestnil človeka do Raja nie preto, aby v ňom bezstarostne ležal pod palmou a oberal plody z rajských stromov. Nie, v Písme je povedané: „**Hospodin, Boh, vzal človeka a umiestnil ho v záhrade Eden, aby ju obrábal a strážil**“ (1 Mjž 2, 15).

Nie opaľovať sa alebo sa bezstarostne člapkať v azúrových vlnách rajských riek, ale záhradu Eden obrábať a chrániť ju. Teda, v prvotnom Raji bolo človeku nariadené byť zamestnaným.

Raj nemal potrebu byť obrábaný, lebo Boh všetko tvorí dokonale. Raj príjemne voňal prítomnosťou Božej blahodate. Potrebu obrábať Raj mal človek. Nadmerné nič nerobenie spôsobuje bezstarostnosť. Lahostajnosť k prázdnote. A „**záhalčivosť učí všelijakému zlu**“ (Sir 33, 28). Človek, hoci bol stvorený čistým, nemal skúsenosť duchovného formovania, s ktorým je spojená námaha, rozvíjanie v sebe Bohom uložených talentov a odolnosť pri pokušeniach.

Vlastne strom poznania dobra a zla bol daný preto, aby bola v človeku vypestovaná vernosť Bohu. Vernosť by bola vyjadrená odrezaním sa od Bohom stvorenej Zeme a každého pokušenia zvodcu. Výchova si vyžadovala prácu zo strany človeka, úsilie.

V čom konkrétnom spočívala práca v Raji, nie je úplne jasné. Podľa svätého Jána Zlatoústeho to bola práca „bezbolestná, bez útrap“. Predstavovala cestu k väčšej duchovnej dokonalosti. Dovolím si povedať, že obrábanie Raja si vyžadovalo nejakú tvorivú činnosť človeka, jeho hlboké, rozumovo-osobné zapojenie sa do rajskej harmónie stvoreného sveta, dýchajúceho blahodateľ Svätého Ducha.

Je nám poodhalené, že Adam dával mená zvieratám (pozri: 1 Mjž 2, 19-20). Aby sa dalo pomenovať, je potrebné poznávať, chápať tých, koho chceš pomenovať. Vedec, ktorý objaví novú hviezdu, pomenuje ju. Adam, chápaný Bohom stvorený svet, dával mená a snažil sa preniknúť do tajomstiev vesmíru. A toto už vôbec nie je nečinnosť, ale hlboká, tvorivá, rozumovo-vôľová činnosť. Pomenovanie je vyjadrením svojho poznania v slove a značí, že človek formuloval plody svojej poznávacej činnosti.

Do práce v Raji boli u prvého človeka zapojené aj jeho duša, telo, myseľ, srdce, čiže všetky jeho rozumovo-vôľové vlastnosti...(Pokračovanie)

**Zdroj:** Тайна первоизданного Рая / Православие.Ru (pravoslavie.ru)

Z ruského jazyka preložil: **prot. Marek Ignacik**

**Prot. Valerij Duchanin**



## **RODINA RODINE**

Bliži sa záver školského roka a tak sme sa rozhodli, že ho uzavrieme s deťmi naša celá cirkevná obec ako jedna „rodina“.

Pre deti sme spolu s mládežou pripravili pestrú paletu športových hier a rôznych aktivít. Naše babky a mamky nachystali pre všetkých dobroty i voňavú kávu. Využili sme pekné okolie pri našom chráme a napriek horúcemu slnečnému dňu sme si v tieni obklopujúcich stromov vytvorili príjemné prostredie na hru i oddych.

Popoludnie sme otvorili v chráme večerňou a následne si vypočuli duchovné slovo na tému: „Rodina a jej vplyv na výchovu detí“.

Čerpajúc zo slov sv. otcov, sme sa dozvedeli, že je nesmierne dôležité byť našim deťom vzorom a žiť príkladným životom. Ak chceme, aby naše deti boli dôstojné, budme i my dôstojnými rodičmi. Modlitby i počúvanie Svätého Písma nebude pre nich zbytočné. Svätý Grigorij Bohoslov povedal: „Pri výchove potrebuješ menej slov, ak robíš, čo je potrebné.“



Počuli sme poučné slová i rady, z ktorých veríme, že budeme čerpať do ďalších dní. Na trávniku pri chráme už prebiehalo súťaženie dievčat proti chlapcom. Musíme priznať, že oba tímy sa držali statočne. Zapojili sa všetci, najmenší predškoláci, školáci a pomohli im i starší mládežníci. Okrem hier si každý mohol kresliť, modelovať či natahovať koráliky.

Bol to pre nás veselý deň, na tvárach všetkých bol úsmev, tešili sme sa zo spoločného stretnutia, z rodinnej atmosféry i z radosti detí.

Ďakujeme Bohu i všetkým, ktorí sa podieľali na tomto milom stretnutí, za spoločne strávené chvíle, ktoré boli určite odmenou veľkým i malým, za úspešne zvládnutý školský rok. Prajeme všetkým krásne leto a prázdniny sprevádzané slniečkom, radosťou a úprimným smiechom.

**Veriaci PCO Sobrance**

## **Diakonská chirotonia v katedrálnom chráme Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Košiciach**

V nedeľu 3. júla 2022 prijal v košickom katedrálnom chráme Zosnutia Presvätej Bohorodičky a sv. Jána Milostivého z rúk Jeho Vysokopreosvietenosti vладыky Juraja, arcibiskupa michalovsko-košického, brat **Maroš Hopta** diakonskú chirotoniu.

*Nech mu Pán Boh žehná a pomáha v jeho diakonskej službe.*

**MKPE v Michalovciach**



## **Celoeparchiálne slávnosti michalovsko-košickej pravoslávnej eparchie v Michalovciach**



Dňa 5. júla 2022 sa v katedrálnom chráme sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach uskutočnili celoeparchiálne slávnosti michalovsko-košickej pravoslávnej eparchie. V tento deň si už tradične pripomínáme sviatok ochrancov tejto eparchie, sv. kniežata Rastislava Moravského, sv. Alexija Tótha, sv. novomučenice Heleny zo Sinope a sv. Pachomija Nového. Na tejto duchovnej slávnosti, pod vedením Jeho Vysokopreosvietenosti vладыky Juraja, arcibiskupa michalovsko-košického, spolu s mnohými duchovnými a veľkým počtom veriacich z rôznych kútov eparchie bola slúžená sv. archijerejská Liturgia, po ktorej nechýbal sprievod okolo chrámu s čítaním Evanjelia a ďalšími prosbami tak za živých, ako aj za zosnulých.

Na záver sa celé duchovné zhromaždenie presunulo pred stavbu novej zvonice, kde bolo požehnané kolyvo a slávsky koláč. Bohu vďaka za túto nádhernú duchovnú slávnosť.

**MKPE v Michalovciach**

## **Očistenie svedomia**

Chrániť treba svedomie k Bohu, ľuďom a veciam. **(Sv. abba Dorotej a Ján Lestvičník)**



## Blahoželanie k životnému jubileu



Krásneho životného jubilea sa 19. augusta 2022, v deň sviatku Preobrazenia Hospodinovho, dožíva dlhoročná členka Rady Pravoslávnej cirkevnej obce vo Svidníku **Anna Semanišínová**. Pravidelne sa zúčastňuje na bohoslužbách, pomáha pri organizovaní rôznych podujatí, výzdobe chrámu a nikdy neodmietne pomoc iným.

*Drahá sestra v Christu Anna, dovol' nám zaželať Ti k Tvojmu životnému jubileu pevné zdravie, Božie požehnanie, lásku, radosť a rodinnú pohodu. Na príhovor Presvätej Bohorodičky nech Ti Boh daruje ešte mnoho dobrých rokov a ochraňuje celú Tvoju rodinu.*

**Na mnohá i blahája ľta!**

**Veriaci Pravoslávnej cirkevnej obce vo Svidníku**

### O TRPEZLIVOSTI

„Blahoslavení, ktorí nevideli, a uverili“ (Jn 20, 29), ako blahoslavení aj tí, ktorí po znížení pôsobenia blahodate, ocitajúc sa v súženiach, nepadajú do zúfalstva, no posilňujúc sa vierou, statočne strádať v presvedčení, že vidia Neviditeľného. **(Sv. Ján Karpatský)**

Statočnosťou získava sa víťazstvo. **(Sv. Ján Lestvičnik)**

Ver, že v mnohom je užitočné a spasiteľné pre dušu – urážka a potupa pre Boha. **(Abba Izaiáš)**

Najhlavnejšie pre nás – naučiť sa trpezlivosti a pokore: pokorou víťazíme nad všetkými našimi nepriateľmi, démonmi, a trpezlivosťou – nad vašňami bojujúcimi proti duši i telu. **(Schiigumen Savva Pskovo-Pečerský)**



## **„So svjatymi upokoj Christe, dušu raby Tvojeja“**



V nedeľu dňa 5.6.2022 v skorých ranných hodinách odovzdala svoju nesmrteľnú dušu do rúk svojho Stvoriteľa dlhoročná kantorka PCO v Lutine **Paulína Pulščáková**. Zosnulá sa narodila 30.6.1956 v Lutine, okr. Sabinov.

Podľa Svätého Písma, svedkami jedného z najdôležitejších medzníkov kresťanskej viery – Isusovej smrti i Jeho vzkriesenia boli práve ženy. V celej histórii Cirkvi poznáme mnoho žien, ktoré preukazovali veľkú, horlivú lásku k Bohu, často kvôli nej prinášali veľké obete, nezriedka aj tú najväčšiu. Tak ako v minulosti, podobne je to aj dnes, že v našich pravoslávnych obciach, dedinkách a mestách si nevieme predstaviť život bez činnosti žien. Dbajú o poriadok a čistotu v našich chrámoch, sta-

rajú sa o výzdobu chrámov počas významných sviatkov, vedia pripraviť skromné pohostenie pre hostí a pod. Ak budeme úprimní, nebyť spevu žien na liturgickom a bohoslužobnom živote, nebola by v našich chrámoch tá nádherná atmosféra, v ktorej oslavujeme samotného Stvoriteľa.

Medzi takéto obetavé žienky patrila aj naša drahá zosnulá Paulínka, ktorú Hospodin Boh obdaril nádherným hlasom a ona ho celým svojím srdcom, celou svojou dušou odovzdávala na obradoch v chrámoch Uspenija Presvätej Bohorodičky v Lutine a sv. veľkomučeníka Dimitrija Solúnskeho v Hanigovciach. Bola to osoba veľmi pobožná, láskavá, skromná, ktorá rada navštevovala Boží príbytok. Okrem spevu v chráme sa aktívne venovala aj vyššie spomenutým ženským činnostiam. Nielen v ťažkých časoch, kedy Cirkev prežívala svoje ťažké obdobie, neobjačne ukázala svoju neochvejnú vieru v Hospodina. Od hĺbky srdca bola zapálená za sv. Pravoslávie, jeho ochrankyňou, čo dokazovala prakticky po celý svoj pozemský život.

Za veľkého počtu prítomných smútiacich poslednú rozlúčku so zosnulou vykonali prot. Mgr. Vasyľ Kuzmyk, PhD. zo Sabinova, ktorý predniesol smútočnú kázeň. Ústami zosnulej sa v mene celej rodiny a prítomných veriacich, známych rozlúčil prot. Mgr. Miroslav Humeník a jerej Mgr. Miroslav Humenský, PhD.

Ďakujem Presvätej Bohorodičke za dar poznať ju osobne, ďakujem za mnohé pútnické cesty, ktoré sme spolu absolvovali doma i po zahraničí... za mnohé cenné rady....., za všetko...

***Nech Hospodin Boh, Spasiteľ Isus Christos jej bude dobrým a láskavým Sudcom, nech jej dušu upokojí tam, kde odpočívajú duše spravodlivých. So svjatymi upokoj, Christe dušu raby Tvojeja, idiže nist'bolizň, ni pečal, ni vozdychanije, no žizň bezkonečnaja.***

***Vičnaja jej pamjat'!***

***ThDr. Marek Beňa, sestry Viera, Katarína, Anna, Mária, Marta a švagriná Mária s rodinami***



## POZVÁNKA

**Pravoslávna cirkevná obec v Sabinove  
a Bratstvo pravoslávnej mládeže na Slovensku –  
Syndesmos, skupina Sabinov**

s požehnaním Jeho Blaženosti Rastislava,  
arcibiskupa prešovského, metropolitu českých krajín a Slovenska,

vás pozýva na púť zo Sabinova do Lutiny pri príležitosti  
sviatku

### **Usnutia Presvätej Bohorodičky,**

ktorá sa uskutoční dňa 27.8.2022 s týmto programom:

10.30 – privítanie účastníkov púte

10.40 – moleben, občerstvenie pútnikov

11.30 – odchod pútnikov zo Sabinova do Lutiny.

**Tešíme sa na vašu účasť a spoločné modlitby.**

**Duchovný správca PCO v Sabinove:**

prot. Mgr. Vasyľ KUZMYK, PhD.

**Kontakt:** tel. č.: 0908 879 835

**mail:** vasyk.kuzmyk@gmail.com

**Vedúci skupiny BPM v Sabinove:**

Mgr. Tomáš PALENČÁR

**Kontakt:** tel. č.: 0911 011 974

**mail:** palencar.t@centrum.sk





## POZVÁNKA

### Pravoslávna cirkevná obec v Lutine

s požehnaním Jeho Blaženosti Rastislava,  
arcibiskupa prešovského, metropolitu českých krajín a Slovenska,

vás pozýva na oslavu chrámového sviatku

### Usnutia Presvätej Bohorodičky,

ktorá sa uskutoční dňa 27. - 28. 8. 2022 s týmto programom:

#### Sobota:

16:50 - Privítanie pútnikov

17:00 - Posvätenie vody pri studničke

18:00 - Vsenočné bdenie

20:30 - Molebny a panychídy

21:30 - Ukončenie bohoslužieb a uzavretie chrámu

Od 18:00 do 21:00 veriaci majú možnosť prísť k sv. spovedi.

#### Nedeľa:

7:00 - Otvorenie chrámu pre verejnosť

7:30 - Akafist Usnutia Presvätej Bohorodičky

8:30 - 3. a 6. čas.

9:00 - Slávnostná sv. Liturgia. Po sv. Liturgii  
pomazanie posväteným olejom a chod okolo chrámu  
s čítaním Evanjelií.

Od 7:00 do 9:00 veriaci majú možnosť prísť k sv. spovedi.

**Tešíme sa na vašu účasť a spoločné modlitby.**

v. z prot. Mgr. Vasyľ KUZMYK PhD.

**Kontakt:** tel. č.: 0908 879 835

**mail:** vasyk.kuzmyk@gmail.com





## POZVÁNKA



**PRAVOSLÁVNÁ CIRKEVNÁ OBEC V LADOMIROVEJ  
VÁS POZÝVA NA SLÁVNOSTNÉ BOHOSLUŽBY NA POČEŠŤ SVIATKU  
SŤATIA HLAVY SV. JÁNA KRSTITEĽA, KTORÉ SA USKUTOČNIA V DŇOCH:**

**Sobota 10.9.2022**

**a**

**Nedeľa 11.9.2022**

### **Program bohoslužieb:**

#### **Sobota:**

16:00 hod. – Panychída pri hrobe archimandritu Savvu

17:00 hod. – Posvätenie vody pri studni

18:00 hod. – Vsenočné bdenie

21:00 hod. – Akafist k sv. Počajvskej ikone Božej Matky

22:30 hod. – Molebny a panychídy

00:00 hod. – Akafist k sv. Jánovi Krstiteľovi

#### **Nedeľa:**

01:00 hod. – Modlitby k svätému Prijímaniu

03:00 hod. – 1. svätá Liturgia

05:00 hod. – Akafist k sv. Pantelejmonovi

07:00 hod. – Akafist k sv. Jovu Počajvskému.

09:00 hod. – Slávnostná svätá Liturgia (pomazanie olejom, chod okolo chrámu s čítaním Evanjelii).

ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ

## OBSAH - СОДЪКАВАНІЕ

<b>Slovo na sviatok proroka Eliáša</b> (Jerej Viktor Cabiňak).....	3
<b>8. nedela po Päťdesiatnici (Mt 14, 14-22)</b> (Jerej Jaroslav Guba).....	6
<b>Rozmnoženie chlebov ako predobraz Eucharistie</b> (-SHB-).....	7
<b>9. nedela po Päťdesiatnici (Mt 14, 22-34)</b> (Jerej Ján Toman).....	9
<b>Slovo na sviatok Preobrazenia Christovho</b> (Protodiakon Ján Husár).....	11
<b>10. nedela po Päťdesiatnici – o viere, modlitbe a pôste</b> (Mt 17, 14-23) (Protodiakon Ján Tomáš).....	13
<b>Slovo na 11. nedelu po Päťdesiatnici - Podobenstvo o nemilosrdnom sluhovi (Mt 18, 23-35)</b> (-SHB-).....	15
<b>Zosnutie Presvätej Bohorodičky</b> (Protodiakon Ján Husár).....	18
<b>„Milovať budeš svojho blížneho ako seba samého“</b> (Mt 22, 39) (Hypodiakon Georgij Mižikár).....	20
<b>Prostriedky k zahľadeniu hriechov (8)</b> (Prot. Peter Kormaník).....	21
<b>My sme blázni pre Christa...</b> (Sv. Ján Zlatoústý).....	23
<b>Skutočným plnením nariadení Zákona je láska</b> (-SHB-).....	25
<b>Vplyv života rodičov na život detí (1)</b> (BVK).....	28
<b>Križové pochody a ich význam</b> (Prot. Peter Kormaník).....	31
<b>Tajomstvo prvotného raja (1)</b> (Prot. Valerij Duchanin).....	33
<b>Zo života michalovsko-košickej eparchie.....</b>	35
<b>Blahoželenie.....</b>	37
<b>Posmrtná spomienka.....</b>	38
<b>Pozvánky.....</b>	39-41

**OZNAM:** Týmto si vás dovoľujeme informovať, že z nariadenia ÚMR PC sú blahoželenia a posmrtné spomienky s výnimkou pravoslávnych duchovných spoplatnené sumou 7 eur. Reklamy a pozvánky na zárobkové akcie (zájazdy, tábory a pod.) sú spoplatnené sumou 10 eur za pol strany a 20 eur za celú stranu. V prípade záujmu môžete svoju reklamu umiestniť aj na našu internetovú stránku [www.orthodox.sk](http://www.orthodox.sk). Cena dohodu.

**Na prednej strane obálky:**

**Foto - Pravoslávny chrám Svätej Trojice vo Svidníku**

**Odkaz**  
sv. Cyrila  
a Metoda



**ЗАПОВІТ**  
св. Кирилла  
і Мефодія

**8**  
**22**

**Mesačník Pravoslávnej cirkvi na Slovensku**

Ročník LXVIII/2022  
ISSN 0139-9012

**S požehnaním Jeho Blaženosti Rastislava, arcibiskupa prešovského, metropolitu českých krajín a Slovenska**

**Vydáva:** Metropolitná rada  
Pravoslávnej cirkvi na Slovensku

**Adresa redakcie:**

Bayerova 8, 080 01 Prešov

**Telefón:** 051/77 24 736, 0908 879 835

**E-mail:** [ocam@orthodox.sk](mailto:ocam@orthodox.sk)

**Web:** [www.orthodox.sk](http://www.orthodox.sk),  
[www.ocam.orthodox.sk](http://www.ocam.orthodox.sk)

**Zodpovedný redaktor:** Prot. Vasyl Kuzmyk

**Jazyková úprava:** Prot. Peter Kormaník

Vychádza 12-krát do roka.

**Tlač:** Tlačiareň svidnícka, spol. s r. o.  
čat. Nebiljaka 121/18, 089 01 Svidník

Ročný príspevok pre jednotlivcov **6,- € +**

**poštovné 6,- €**, polročný príspevok pre

jednotlivcov **3,- € + poštovné 3,- €**

Účet: IBAN: **SK810900 0000 0000 96292967**

BIC: **GIBASKBX**

**Objednávky na odber:**

Úrad Metropolitnej rady Pravoslávnej cirkvi

Bayerova 8, 080 01 Prešov

Tel. č.: 051/7724 736

E-mail: [mrpc@orthodox.sk](mailto:mrpc@orthodox.sk)

Každá pravoslávna cirkevná obec.

**Povolené EVPT 167/2008 z 27. 11. 2008.**

**Číslo indexu: EV 173/08.**